SVOBODA — СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 115. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 19, 1991 — CENTS 25 ЦЕНТІВ — ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 19-го ЧЕРВНЯ 1991 — Ч. 115. РІК XCVIII.

В УКРАЇНІ БУДЕ КОНСУЛЯТ ФРАНЦІЇ

Київ (УНІАР). — Сюди у четвер, 13-го червня, з нагоди офіційного відкриття французького консуляту в столиці України, з одноденною візитою прибув міністер закордонних справ Франції Ролан Дюма. Він зустрівся з прем'єр-міністром Вітольдом Фокіним та з головою Верховної Ради України Леонідом Кравчуком. Гість пригадав, що 1989 року у Києві відбулася зустріч президента Франції з президентом СССР і нинішне відкриття генерального консуляту Франції в Києві є результатом їхньої зустрічі. Водночас, продовжив він, у Страсбурзі відкривається консулят СССР.

Р. Дюма зазначив, що поміж Францією і Україною віддавна були добрі відносини, а донька Ярослава Мудрого принцеса Анна вийшла заміж за короля Франції Генріха. Франція вважає Україну великою державою і зацікавлена у стабілізації умовин, як в Україні, так і в усьому СССР, а також цікавиться можливими економічними та культурними зв'язками з Україною. Міністер Франції висловив певність, що консулят у Києві сприятиме взаємним відносинам між обома країнами.

ВІДЗНАЧЕНО 100-РІЧЧЯ НАРОДЖЕННЯ Є. КОНОВАЛЬЦЯ

Київ (УНІАР). — Тут в неділю, 16-го червня у приміщенні Спілки Письменників України відбулася урочиста конференція, присвячена 100-річчю з дня народження основника ОУН полковника Євгена Коновальця.

Після конференції на Площі Незалежности відбувся мітинґ, у якому взяли участь близько 2,000 людей. Виступили голова київської організації СУМ Юрій Калиниченко, представник молодіжного відділу УРП Євген Дикий, один з лідерів УМА Анатолій Лупиніс та інші. По закінченні мітинґу колона вирушила Хрещатиком до пам'ятника Тарасові Шевченкові, де хвилиною мовчанки вшанували пам'ять усіх поляглих за волю України.

На закінчення відспівали „Ще не вмерла Україна" та „Зродились ми великої години".

Президія Верховної Ради України ухвалила постанову, згідно з якою 22-го червня оголошено Днем всенародної пам'яті жертв війни.

ВИСТАВКА В ОМУА

Ню Йорк. — Об'єднання Мистців Українців в Америці запрошує на відкриття виставки картин мистців Лесі Сухинської з Арґентини і Михайла Гречина з України. Імпреза відбудеться в неділю, 23-го червня, о год. 1-ій по полудні в Ґалерії ОМУА ,136 Друга авеню в Ню Йорку. Виставка буде відкрита в будні від год. 6-ої до 8-ої вечора, в суботи і неділі — від 1-ої по полудні до 6-ої год. вечора і триватиме до 30-го червня.

ПАТРІЯРХ МСТИСЛАВ ЗУСТРІВСЯ З Л. КРАВЧУКОМ

С. Бавнд Брук, Н.Дж. (Патріярша Канцелярія). — У четвер, 13-го червня, тут відбулася друга зустріч Патріярха Київського і всієї України Мстислава з головою Верховної Ради України Леонідом Кравчуком. У телефонічній розмові з одним із зв'язкових Патріяршої Канцелярії в ЗСА Патріярх Мстислав повідомив, що 30-хвилинна зустріч відбулася в привітній, діловій атмосфері. За словами Патріярха, під час зустрічі були порушені справи передачі храмів в користування Української Автокефальної Православної Церкви, призначення приміщення для патріяршої резиденції (Патріярх ще досі перебуває в готелі „Україна"), урухомлення богословських шкіл та координованого УАПЦерквою видавництва.

Предметом розмови між головою Верховної Ради та главою УАПЦеркви було також відзначення в Пляшеві 340-ліття битви під Берестечком, в якому вони обидва мали взяти участь 16-го червня.

Свої міркування про суть цього відзначення Патріярх Мстислав закінчив словами: „Берестечко — це ще одна з могил в історії нашого народу, які кличуть нас до завершення того, чого не завершили поховані в них... Могили, що починаються з Києва, який палили орди Батия, переходять через Берестечко, Круги, Базар... Потім могили померлих з голоду та й могили тих, яких гнали у велике невідоме, як і могили дітей їхніх. Одним словом, мільйони-мільйони видимих і невидимих, знаних і незнаних могил нараховує вже наш народ. І настав сьогодні, мабуть, вже рішучий під багатьма оглядами момент — момент, в який ми складатимемо спільний іспит і спільне прирeчення про те, чи ми добре прислухалися до тих могил, які, як казав Тарас Шевченко, уміють з вітрами говорити і які наказують сьогоднішньому поколінню довершити те, що не довершили попередні... Саме це сьогоднішнє покоління мусить зрозуміти, що тільки єдність та всеперемагаюча любов будуть тими чинниками, які дадуть нам змогу не тільки спільно помолитися над цими могилами, але й зложити присягу над ними на нашу вірність Богові і нашому народові!"

У четвер також в Києві відбулося засідання Патріяршої Ради. На засіданні, яким керував Патріярх Мстислав, покликано до життя ряд комісій, що наглядатимуть над бюджетними, фінансовими, юридичними та видавничими справами Церкви. Під час засідання обговорено також інші справи та питання з церковно-релігійного життя на Україні.

ЗУСТРІЧ В ҐАНТЕРІ

Ґантер, Н. Й. — Тут у суботу і неділю, 22-го і 23-го червня відбудеться товариська зустріч абсольвентів української гімназії в Мюнхені-Карльсфельді. За замовленнями кімнат можна звертатися до мотелю „Ксеня", тел. (518) 263-4700, 263-4389. Додаткові інформації можна отримати, телефонуючи до Романа Микити (201) 779-0246 або до Галини Подюк-Клюфас (315) 468-0341.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖ. БУШ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД М. ҐОРБАЧОВА РЕФОРМ

Вашінгтон. — Президент З'єднаних Стейтів Америки Джордж Буш заявив в кінці минулого тижня групі журналістів, що він хотів би почути від совєтського керівника, генерального секретаря ЦК КПСС і президента СССР Михаїла Горбачова про його майбутні економічні і політичні пляни і реформи, а щойно тоді „ми зможемо з ним говорити про більшу економічну допомогу для СССР", маючи на увазі допомогу ЗСА й інших зокрема індустріяльних держав світу, які в липні зберуться на свою щорічну конференцію в Лондоні.

Цю заяву Дж. Буш склав на покладі літака в дорозі до Каліфорнії. У просторому сальоні президентського літака „Боінґ" ВВС-1 відбулась в дослівному значенні слова „летюча" пресова конференція під час якої кореспонденти засипали Президента численними питаннями у справі допомоги ЗСА для СССР, можливої, чи зглядно плянованої вже зустрічі на вершиних між двома президентами, Бушем і Ґорбачовим, недавніх виборах в Російській федерації тощо.

„Нам самим не вестачає грошей на покриття різних, зокрема соціяльних програм, — заявив президент Дж. Буш кореспондентам, у нас великий дефіцит у федеральному бюджеті, чимало справ чекають полагодження, накопичилось багато внутрішніх проблем, а ви знаєте, що моєю головною турботою є американський народ". Відповідаючи на запитання чи справа допомоги для СССР узгіднена з іншими країнами „великої сімки" і Европейською економічною спільнотою, Президент додав: „Я не думаю, що між нами, семи індустріяльними країнами, існують більші розходження в цій справі. Досі я не отримав ані одного листа від голів держав Великобританії, Німеччини, Франції, Японії, Італії чи Канади із заохотою вписати М. Горбачову чек на 150 більйонів долярів".

Коментуючи заяву і відповіді президента Дж. Буша, кореспондент Ассошієйтед Пресс Кристофер Коннел заявив колегам і, очевидно, Президентові, що прем'єр-міністер Великобританії Джан Мейджор запросив М. Ґорбачова до Лондону на зустріч після конференції. Дж. Буш завважив, що він надіється на більші совєтські реформи, „зрештою дещо там корисного відбувається, а доказом цього є майже вільні вибори в РСФСР. Думаю, що такі переміни добрі для всіх". Буш повторив ранішу заяву, що він має намір зустрінутись з президентом Російської федерації Борісом Єльциним у Вашінґтоні 20-го червня. Щодо зустрічі з М. Ґорбачовим, то вона, правдоподібно, відбудеться аж в осінніх місяцях, бо літні місяці, мовляв, дуже перевантажені. Кореспонденти зрозуміли, що залишаються неполагодженими справи зменшення атомової стратегічної зброї, а без цього зустріч на вершинах не буде успішною.

ПОЛЬЩА І НІМЕЧЧИНА ПІДПИСАЛИ ДОГОВІР ПРО ДРУЖБУ

Бонн, Німеччина. — У понеділок, 17-го червня, канцлер Німеччини Гельмут Коль і прем'єр-міністер Польщі Ян Кшиштоф Бєлєцький підписали договір про добросусідство і співробітництво.

„Підписання цього договору, — сказав Г. Коль, — кладе кінець сумному минулому і підтверджує стремління Німеччини і Польщі до загальноевропейського майбутнього, побудованого на принципах миру, свободи, справедливости, добросусідства і співробітництва".

За словами Я. Бєлєцького, багато поколінь німців і поляків чекали цього історичного моменту.

Німеччина зобов'язалася надати Польщі економічну допомогу і сприятиме вступові цієї країни в загальноевропейську спільноту ,коли настануть відповідні умови.

Сторони також домовилися про проведення регулярних консультацій на рівні голів держав і урядів, міністрів оборони і закордонних справ.

Кореспондент агентства Ассошієйтед Пресс Терренс Петті повідомляє, що зразу ж після підписання договору над резиденцією канцлера появився приватний одномоторний літак, за яким тягнулося величезне полотно зі словами „Сілезія залишається нашою!"

За умовами договору Польща гарантує рівні права 200-тисячній німецькій громаді, однак голова сілезької спільноти в Німеччині Герберт Губка висловив сумнів, що Варшава виконає свої обіцянки. Прем'єр-міністер Польщі Я. Бєлєцький, наприклад, відмовився встановити в Сілезії дороговкази на німецькій мові, заявивши, що така акція не відповідала б політичним настроям у Польщі.

На Конференції у Філядельфії влаштовують панель про шкільництво

Філядельфія. — Із Шкільної Ради інформують, що на всеамериканській конференції вчителів шкіл українознавства, яка відбудеться тут 22-го червня в Українському Освітньо-Культурному Центрі, влаштовується панель в год. 4:15 на тему „Шкільництво України й діяспори", в якому візьмуть участь гості з України: письменниця Галина Могильницька, вчителька української мови й літератури в школі на Миколаївщині, проф. Михайло Шалата, керівник катедри української мови й літератури в Педагогічному Інститутті ім. І. Франка в Дрогобичі, а також голова Шкільної Ради д-р Євген Федоренко.

Конференція розпочинається в суботу, 22-го червня, в год. 9:30 ранку. Програма складається з чотирьох сесій з кількома доповідями в кожній сесії.

Ціллю конференції є обговорити нові обставини й нові проблеми в рідному шкільництві, обмінятися учительським досвідом.

Вчительську конференцію попередять наради директорів шкіл та педагогічних дорадників в п'ятницю, 21-го червня, від 7-ої до 10-ої вечора в Менор Джуніор коледжі.

Квартет „Явір" виступав у американському радіо

Ню Йорк. — В суботу, 16-го червня, о год. 11:30 вечора, на популярній радіо станції „Ню Йорк Таймсу" WQXR музичний коментатор Роберт Шерман, що вже багато разів використовував українську музику та украніських музик, тим разом перевів розмову з членами квартету „Явір". Українські співаки говорили по-українськи, а перекладала розмову Марічка Сохан-Тимець співвласниця фірми „Євшан" з Монтреалю, яка організувала їхні концерти в ЗСА та Канаді.

Квартет „Явір" відспівав кілька пісень, пояснюючи їхню тематику та слова, а на запитання коментатора учасники виявили захоплення подорожею по американському континенті та охоту, коли буде запрошення, приїхати сюди знову.

М. Сохан-Тимець вправно перекладала розмову, даючи ще до неї свої коментарі. Програма була передавана на хвилях AM і FM.

Маючи в останніх двох роках змогу частіше гостити на своїй програмі українських музик, Р. Шерман помітно орієнтується в українській тематиці та правильно навчився вимовляти складні часом українські прізвища. У ньому мають українці без сумніву доброго приятеля та людину, яка своїм знанням і стажем попопуляризує українську музику.

Створено Міжнародну Українську Економічну Асоціяцію

Філядельфія. — У жовтні минулого та в травні біжучого року відбулися наради групи економістів України та деяких закордонних країн, у результаті яких створено Міжнародну Українську Економічну Асоціяцію МУЕА гуртуватиме науковців, зацікавлених в різних аспектах сучасної економіки та споріднених ділянок суспільного життя, економічної історії та історії економічної науки в Україні. Її метою є сприяти розвиткові науки про українську економіку, заініціювати зв'язки між економістами України та інших країн, видавати періодичний науковий журнал, твори світових клясиків економіки та кращі твори сучасних економістів в українській мові та поширювати модерну економічну науку у вищих навчальних установах України в українській мові.

В нарадах брали участь або були вибрані до тимчасових комісій: В.Ф. Беседін (директор, Науково-Дослідний Інститут, Держплян УССР), Євген Бершеда (заступник голови Ради Вивчення Продуктивних Сил УССР), Борис Буркинський (директор Інституту Економіки, Одеса), Зиновій Ватаманюк (декан економічного факультету, Львівський Державний Університет), Микола Герасимчук (заступник директора Інституту Економіки, Київ), Ігор Гордієв (Мекквpainі університет, Австралія), Г. Дзісь (голова Спілки Економістів України), Василь Калимон (Торонтонський університет, Канада), І. С. Коропецький (Темпл університет, ЗСА), П. Леоненко (Київський Державний Університет), Іван Лукінов (віцепрезидент, Академія Наук УССР), Василь Нестеренко (декан, економічний факультет, Київський Державний Університет), Анатолій Павленко (ректор, Київський

(Закінчення на стор. 5-ій)

У СВІТІ

ДВАДЦЯТЬ ЕВРОПЕЙСЬКИХ держав, а також ЗСА і Канада прийшли до компромісового рішення щодо збалянсованого скорочення військової техніки в Европі. Головні пункти договору було прийнято ще минулої осени в Парижі. Однак з того часу виник ряд непорозумінь, викликаних діями совєтської сторони. Наприклад, Москва перекинула за Урал тисячі танків, бронетранспортерів і гармат, які вона повинна була знищити. У відповідності з досягнутим тепер компромісом, СССР зобов'язався знищити або переробити для використання в мирних цілях 14,500 одиниць військової техніки. Знищення і конверсію буде здійснено під міжнародною контролею.

У ЗВЕРНЕННІ ДО УЧАСНИКІВ міжнародної конференції „Европейська конфедерація" президент Чехо-Словаччини Вацлав Гавел підкреслив, що зв'язки ЗСА і Европи повинні далі здійснюватися. Цю конференцію фінансували Чехо-Словаччина і Франція. Як відомо, президент Франсуа Міттеран вважає, що після закінчення холодної війни треба припинити вплив Північної Америки на европейські справи. Гавел і міністер закордонних справ Чехо-Словаччини Іржі Дінстбір вважають, що ЗСА і Канада повинні приймати участь у нараді в справах безпеки і співробітництва в Европі як повноправні члени цієї організації. Президент Гавел в своєму зверненні дав до зрозуміння, що він не приймає політики „европейського ізоляціонізму", яку проповідує Міттеран після краху комуністичних режимів в Східній Европі. Гавел вважає, що навіть коли відпаде необхідність воєнної присутности ЗСА і останній американський вояк повернеться додому, культурні, соціяльні і економічні зв'язки Европи і Північної Америки не повинні перериватися.

У СЛОВЕНІЇ ЙДЕ ІНТЕНСИВНА підготовка до проголошення 26-го червня Декларації незалежности. Її прийняттям республіка розраховує остаточно оформити свій вихід зі складу Юґославії. Хорватія, як повідомляють газети, оголосить про свою незалежність 30-го червня. Уряд Юґославії прийняв рішення про часткову економічну блокаду Словенії: заборонено імпорт її товарів в інші республіки федерації.

В НЕДІЛЮ, 16-ГО ЧЕРВНЯ, кувайтський воєнний трибунал засудив до смертної кари шість журналістів, які під час іракської окупації працювали в заснованій іракцями газеті „Аль-Ніда". Ще 10 журналістів, які також працювали для цієї газети, дістали 10-річні терміни ув'язнення.

У САВДІЙСЬКІЙ АРАБІЇ в цілковитій згоді з законами Корану продовжуються взірцево-показові страти. Вони обурюють міжнародні організації з охорони прав людини, але залишають байдужими навіть ліберальних савдійських інтеліґентів. Вони вважають, що відрубування рук і голів не суперечить законам ісляму. В останні три тижні савдійські кати прилюдно обезголовили 16 осіб. Закони Савдійської Арабії вимагають смертної кари для вбивців, ґвалтівників і торгівців наркотиками, побиття палками для злодіїв і відрубування рук для злодіїв-рецедивістів, які були спіймані на злочині вдруге.

В НЕДІЛЮ, 16-ГО ЧЕРВНЯ, десятки тисяч молдаванів перейшли румунський кордон і взяли участь в ґрандіозному фестивалі, що має назву „Міст із квітів". У святі брали участь понад півмільйона осіб. Більшість населення Молдови має себе за румунів. Однак ні республіканська влада, ні уряд Румунії покищо не порушують питання про возз'єднання.

В СУБОТУ, 15-ГО ЧЕРВНЯ, землетрус потужністю 6.3 ступня за скалею Ріхтера стався у Грузії. На цей раз загинуло шість осіб. Вісім сіл зруйновано повністю.

В АМЕРИЦІ

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ЗАПЕВНЕННЯ, що ринок праці кращає з дня на день, спеціялісти завважують, що для багатьох осіб у ЗСА стандартний 40-годинний тиждень праці починає не існувати. Виявляється, що в цілій економіці країни підприємства та фірми стараються заощаждувати гроші, зокрема коли йдеться про робітників, і тому чим раз більше пропонують новим робітникам тільки частинне затруднення. Коли велике число осіб шукає тільки частинного затруднення, то ще більша кількість стає частинно затрудненими не з власного бажання, але тільки тому, що не є спроможні знайти іншої праці. Як виявляють підрахунки Статистичного бюра праці, число осіб, які стали примусовими робітниками частинного затруднення зросло від 1970 до 1990 року на 121 відсоток.

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА Джорджа Буша пожвавив значно своє зацікавлення неспокоєм на Балканах, зокрема в Албанії та Юґославії. Першим підтвердженням того є те, що секретар Державного департаменту Джеймс Бейкер, будучи в Берліні на переговорах у справі майбутнього Европи, вирішив поїхати до Албанії, а щоби не бути нетактовним вирішив також вступити до Юґославії. Албанія відновила дипломатичні стосунки з Америкою минулого березня, вперше за 51 рік.

УЧАСНИКИ СЬОМОЇ МІЖНАРОДНОЇ конференції для справ АІДС, що почалася минулого тижня у Фльоренції, Італія, з гострою критикою виступили проти Уряду президента Джорджа Буша. Найперше вони гостро висловлювалися в справі існуючого закону ЗСА, що обмежує в'їзд до країни осіб, які є заражені вірусом хвороби АІДС, а пізніше були дуже огірчені рішенням Уряду в останній хвилині післати тільки 200 урядових науковців на цю конференцію, половину із 400-членної делеґації. Один за одним виступали промовці перед 8,000 делеґатами конференції з неприхованим розчаруванням поведінкою Уряду ЗСА, зокрема, коли йдеться про вище згаданий закон, бо майбутня конференція заплянована у Бостоні.

ВПРОДОВЖ 40 РОКІВ УРЯД ЗСА користувався таємною листою, що її введено у життя ще за часів Меккартеїзму, на якій є прізвища чужинців, які через свої ідеологічні переконання не є бажаними гістьми в ЗСА. Одначе минулого тижня сенатська Комісія закордонних зв'язків голосами 18 до 0 вирішила домогтися від Державного департаменту, щоби цю листу, на якій знаходиться приблизно 250,000 прізвищ, зліквідувати. Як твердять знавці, це рішення є в основному символічним, бо зміна іміґраційних законів минулого року не дозволяє Державному департаментові заборонити в'їзд особам з уваги на їхні переконання, заяви чи політичні спілкування.

В УКРАЇНІ

(З повідомлень УНІАР)

Одеса. — Тут 29-го травня в Одеському Університеті відбулася науково-практична конференція з проблем міжнаціональних взаємин. Ініціяторами конференції були обласний виконавчий комітет та обласний комітет захисту миру. Завідуючий відділом міжнаціональних відносин Одеського обласного виконавчого комітету Ігор Сєров вперше публічно назвав цифри із службового статистичного довідника. Хоч перепис населення відбувся два з половиною роки тому, цифри не популяризуються, бо з них випливає, що українці, які становлять переважну більшість на Одещині, позбавлені національних шкіл, дитячих садків, музеїв, технікумів, кінотеатрів і Українських Церков. Натомість росіяни, які становлять менше, ніж третину населення, користуються пільгами за всі національности Одещини. Лікар з Ізмаїлу, як представник молдавського населення Одещини, зазначив, що 50 років тому на Одещині було 45 молдавських шкіл, а тепер їх тільки 18. Заступникові голови одеського Товариства Української Мови „Південна Громада" Сергієві Лобанові зовсім не дозволили виголосити свою промову. Очевидно , правду про становище українців Одещини і далі не вільно висловлювати. У приміщенні Одеського Державного Університету 8-го червня відбулося засідання Народного університету історії України при ТУМ „Південна Громада". У циклі лекцій під назвою „Видатні діячі Української Народної Республіки" було прочитано лекцію, присвячену Головному Отаманові збройних сил УНР Симонові Петлюрі, яку прочитав гість міста, представник Львівського Наукового Музею Василь Кучерук.

Київ. — Тут 8-го червня відбулася звітно-виборча конференція Київського відділу УРП. На голову міської організації знову обрано колишнього політв'язня Миколу Горбаля. Обрано також двох заступників і контрольну комісію. Ухвалено низку резолюцій.

Вінниця. — У селище Літин 7-го червня прибула комісія Верховної Ради України для розслідування факту незаконного звільнення з праці директорів шкіл у с. Осолинка — Гаврилова та у с. Уладівка — Ткачука. Народні депутати України Дмитро Павличко, Микола Мельник і Арсен Зінченко зустрілися з учителями та мешканцями цих сіл, відтак у Літині відбулася зустріч з головою сільської ради Михайлом Герасимчуком. Відстоюючи свою правоту щодо звільнення директорів-активістів НРУ, Герасимчук раз-у-раз повторював: „Ви нам нічого не зробите!"

Миколаїв. — Тут 8-го червня активісти УРП та ПЗУ організували збір підписів під протестом проти втручання центру до внутрішніх справ Литви, Латвії та Естонії, проти організації ЗМОПівських провокацій на їхніх кордонах. Протести надіслано до президента СССР Міхаїла Ґорбачова і міністра внутрішніх справ СССР Бориса Пуґо.

ШЛЯХОМ ПРИМИРЕННЯ

Івано-Франківське (УНІАР). — Тут створено комітет захисту прав вірних і примирення усіх християнських конфесій, що діють на Прикарпатті. Метою новоствореного комітету — примирення усіх конфесій, що діють в краю на засадах християнсьыкої любови і моралі. До складу комітету увійшли: від Української Католицької Церкви — Дорошенко, від Української Автокефальної Церкви — Перегинець, від Української Православної Церкви — Бахмат, від Римо-Католицької Церкви — Острижнюк, від Протестантських Громад — Кушнір і Харченко. Очолює **Комітет Християнської Одности — Мар'ян Рокицький.**

АЛЬМАНАХ УНС '92'

У підготові до видання Альманаху УНС на 1992 рік редакція „Свободи" запрошує авторів надсилати свої матеріяли українською і англійською мовами. Серед загальних тем є 500-ліття відкриття Америки, 75-ліття створення Центральної Ради, 175-ліття з дня народження Миколи Лисенка, 250-ліття з дня народин Пилипа Орлика, 50-ліття смерти Олени Теліги. Редакція візьме до уваги й інші теми.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year*— $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Боріс Єльцин — ворог комунізму

Минулотижнева „лявінна" перемога Боріса Єльцина у перших демократичних виборах президента Російської Федеративної ССРеспубліки перетворила його одним махом у міжнародну фіґуру. Коли останній раз перебував у Москві державний секретар Джеймс Бейкер — він не шукав зустрічі з Єльцином, лідером опозиції в СССР, і за це критиковано Бейкера. Але Бейкер, репрезентант американської закордонної політики, напевне свідомо не розмовляв з Єльцином, щоб такою зустріччю не вразити Міхаїла Ґорбачова. З цієї самої причини Єльцина не запросили до Вашінґтону, коли він у минулому році відвідав кілька західніх держав; зрештою, тоді закидали Єльцинові, що він часто заглядає до пляшки і що не має добрих манер. Тепер ніхто таких закидів не підносить. Наступного дня після проголошення у Москві висліду виборів — Єльцин дістав запрошення від Конґресу і речник Президента, Мерлін Фіцвотер, офіційно заявив, що президент Буш прийме Єльцина у своєму кабінеті у Білому Домі.

Міхаїл Ґорбачов дістав нагороду Нобеля за те, що не перешкодив шістьом колишнім комуністичним країнам Центральної Европи відцуратися комунізму й політично усамостійнитися. Міхаїл Ґорбачов своїми гаслами гласности й перебудови безумовно започаткував у Совєтському Союзі свобідніше життя. Але його реформа із створенням монструального парляменту, Ради Народних Депутатів в 1,225 членами запевнили більшість Комуністичній партії. Коли Єльцин виступив у минулому році із партії — Ґорбачов назвав це „зрадою". Він ніколи не відкликав своєї віри в можливість „обновлення" партії. Єльцин став символом боротьби проти комуністичної політичної й економічної системи. На сторінках західньої економічної преси критиковано президента Буша, що він забагато підтримує Ґорбачова, як міжнародного партнера й замало підтримує антикомуністичний рух у Совєтському Союзі. Минулотижневий тріюмф Єльцина змінив ситуацію: партійно-політична система, персоніфікована Ґорбачовим, як генеральним секретарем Компартії — зазнала сильного удару. Марґарет Тачер, тоді прем'єр Великобританії, тому шість літ, коли Ґорбачов ще не був диктаторським президентом промостила йому шлях до західніх лідерів заявою, що „з ним (Ґорбачовим) можна говорити". Ще у цьому місяці Тачер перебувала дев'ять днів у Москві — самою цією візитою підтримавши захитаний престиж Ґорбачова. Цікаво, як тепер дивиться на долю СССР Марґарет Тачер, одна з найвидатніших постатей нашого часу.

Боріс Єльцин здобув величезну популярність своєю опозицією проти лідера ортодоксійних комуністів Єґора Ліґачова і своїм одвертим закликом почерез телевізію на адресу Ґорбачова, щоби він, Ґорбачов, зрікся, бо не зумів запобігти економічній кризі й хаосові в державі. Але Єльцин не є фантастом і пішов на співпрацю з Ґорбачовим, коли той останній завернув із шляху „сильної руки". На цьому місці була вже заввага, що щойно майбутність докаже, наскільки перемога Єльцина 12-го червня цього року відіб'ється на відносинах у СССР. Сам він тверезо заявив, що щойно в майбутньому році стане „краще". Що буде в наступному році — Господь один знає. Покищо нам, українцям, теба радіти перемогою Єльцина. Він приїздив на Україну, підписав документ про співпрацю — він наталврував був переведену Ґорбачовим військову масакру на Литві, — у пресовому інтерв'ю заявив, що у випадку розвалу імперії треба створити одну слов'янську державу Росії, України й Білорусії. Може комусь із нас ця концепція не подобатися, але яка вона різна від заяви Ґорбачова, що „Україна повинна йти не шляхом Симона Пелюри тільки Миколи Скрипника".

Хтось міг би сказати, що нам, українцям, нема ніякого діла цікавитися назвою російського міста — чи це Ленінград чи Санкт Петербурґ. Але наше діло цікавитися всіми проявами занепаду комунізму. Бо комунізм в СССР рівнозначний з єдинонеділимством. Комунізм є ворогом людської волі і ворогом волі всіх народів — включно з російським, дармащо на корінній Московщині завжди було краще, як у немосковських республіках. Тому, признаючи всі історичні заслуги Ґорбачова, нам, українцям, треба радіти перемогою Боріса Єльцина, колишнього голови Компартії у Москві й колишнього члена Політбюра, який таки визволився з чаду марксизму і ленінізму, став звеличником демократії та білим круком серед російських неділимців.

Наталя Осока

ЧИ МОЖЛИВА ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА В СССР?

II.

У газеті „Комерсант" з 27-го травня повідомляється, що три патрулі вільнюської поліції перейшли на бік ЗМОП. Ці 12 „охоронців" прихопили з собою автомобілі, 41 автомат, 11 пістолів та понад 10,000 патронів. Як відомо, стрілянина та вибухи у Вільнюсі не припиняються від 13-го січня, коли змопівці вбили і розчавили танками 14 осіб і 144 поранили.

У столиці Латвії Ризі, де сталося 15 вибухів лише в грудні минулого року, коли також були вбиті й поранені, досі неспокійно.

У газеті „Куранти" з 24-го травня є повідомлення пресового аташе Представництва Латвії у Москві Аріса Янсонса про захоплення змопівцями в Ризі будинку Управління внутрішніх справ Латвії. Акцію здійснено 22-го травня за наказом полковника міліції Гончаренка. Керівники Латвії отримують письмові погрози, що проти них будуть здійснені терористичні акти. Вояки загону міліції особливого призначення 23-го травня в годині 2:40 ночі захопили митний пост Вітіні, Тобельського району, спалили його, а трьох працівників митниці прив'язали до шлягбаума. В годині 3-ій ночі змопівці, озброєні автоматами, напали на митний пост Райніс в Бауському районі. Вояки викрали документи, спалили будівлю і прокололи шини автомобілів. Інший загін напав на митницю у Скайсталні, звідки також викрали документи і речі зі складу. В годині 5:40 ранку 30 змопівців на п'ятьох автомашинах, з участю телевізійного журналіста Нєвзорова, напали на митницю в Патарнієкі, викрали радіостанцію, облили бензиною і підпалили будівлю, збили з ніг міліціянта, який намагався їм перешкодити. Нєвзоров знімав усе це на відеокамеру. В такий спосіб знищили і пограбували митні пости в Дагвліловському районі Латвії та Зарасайському районі Литви.

Аналогічні напади 22-го травня здійснено також в Естонії. При чому на Баржійській митниці змопівці пограбували громадян, які виїздили до Польщі. Перші вибухи у столиці Естонії Таллінї прогриміли ще 20-го січня. З тих пір військові патрулі ночами контролюють вулиці, армія демонструє свою силу на кожному кроці.

У Києві пресовий центр НРУ 28-го травня отримав телеграму від Апаранської районної організації Вірменського загальнонаціонального руху. У телеграмі сказано: „Центр і уряд Азербайджану, без оголошення війни почали аґресивні акції проти демократичної Вірменії. Зруйновано 18 прикордонних сіл Арцаху, розстріляно 14 працівників міліції, є десятки вбитих і поранених серд цивільного населення, серед них старі, жінки і діти". Представники Вірменського загальнонаціонального руху звернулися до НРУ за підтримкою.

Були перестрілки в Середній Азії, Ленінграді, Тувінській автономній республіці на Алтаї і навіть у Москві, де в центрі міста 16-го травня вибухнув будинок організації „Демократична Росія", а 27-го травня стріляли в Шереметівському летовищі.

Не обійшлося без кривавих сутичок у Молдові й на Україні. Зокрема конфлікт з міліцією спалахнув у містечку Коростишів Житомирської области, коли стало відомо про смерть підлітка Андрія Дейбуса після допитів у міліції. Згідно з офіційною версією, як повідомляється у газеті „Вечерняя Москва" з 21-го травня, причиною смерти став розрив аорти. Та люди не повірили офіційним висновкам. Мітинґ, організований Комітетом солдатських матерів, закінчився сутичкою з міліцією.

Щодня в газетах з'являються нові повідомлення про кровопролиття у республіках Прибалтики, Закавказзя, Середньої Азії. У телеграмі, скерованій 23-го травня М. Ґорбачову, В. Павлову і Б. Пуго, керівники Латвійської Республіки Ґорбунов, Ґодманіс та міністер внутрішніх справ Вазніс наголосили, що характер провокаційних дій з участю великого числа військовослужбовців внутрішніх військ СССР одночасно в усіх трьох балтійських республіках, дає підстави вважати, що напади ці здійснюються за наперед виробленим пляном і за згодою центру. З Москви відповіли мовчанкою.

Тим часом у газеті „Вечерняя Москва" з 16-го травня надруковане повідомлення, що в комісіях Верховної Ради СССР обговорювалися зловживання у військово-транспортній авіяції. Військові літаки використовували для побутових потреб своїх родин маршал Серґєй Ахромєєв, генерал армії Валентин Варенніков, колишній член президентської Ради Чінгіз Айтматов і багато інших військових начальників, на що витрачалося 50 мільйонів карбованців на рік з державної скарбниці.

У цій же газеті передруковане повідомлення з газети абхазьких письменників „Колхідська діядема", де твердиться, що поблизу Піцунди будується дача для президента СССР з апартаментами неймовірної розкоші.

Газета „Меґаполіс-експрес" 9-го травня надрукувала повідомлення, що в розпорядження охорони Генерального штабу передано 28 бронетранспортерів Таманської дивізії. Якщо врахувати, — пишуть автори, — що з ліквідацією штабу бльоку країн Варшавського Договору кількість об'єктів для охорони значно скоротилась, то таке збільшення „вогневої потужности" Генерального штабу навряд чи можна пояснити лише потребами патрульної служби.

А ось найсвіжіші повідомлення: в газеті „Куранти" з 7-го червня сказано, що в Оратовському районі на Вінничині місцеві володарі замість сільськогосподарської техніки купили

(Закінчення на стор. 5-ій)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

НЕ ДЖАЗОВА МУЗИКА

У „Свободі" ч. 106 з 6-го червня поміщено інтерв'ю з композитором Іваном Карабицем, де було сказано: „Ми заплянували в рамках фестивалю композиторський конкурс присвячений різним темам так близьким нашим почуванням. Рік 1991 має темою Україну, 1992 — голод в Україні 1933 а 1993 рік — Чорнобиль. Саме на цю програму фестивалю склали відомі із своєї жертвенности ваші громадяни-добродії Маріян та Іванна Коць суму 30,000 дол.".

Стверджую, що ініціятива, задум, назва й тема кожного твору, а саме „Україна", „Голодомор 33", „Чорнобиль", ба більше, вимога введення праісторії України в першому творі без використання народних пісенних мотивів, а в „Чорнобилі" музичне передання світової трагедії твору „Україна" в Харкові, — були визначені мною, як передумови конкурсу. Ці питання я обговорював літом 1990 року з композитором Скориком у Львові, 1991 року з І. Карабицем у Києві й декілька разів із запрошеним мною, як екзекутивним координатором, Вірком Балеєм.

Новиною для мене є заторкнена в інтерв'ю „сторінка джазової музики", яка не вкладається у моє мислення й суперечить повазі задуму й нівечить його.

Йшлося про зрушення композиторів і мистців у загальному до усвідомлення трагічних подій нашої історії, які посьогодні не знайшли місця у їхній творчості, тому запроєктовано мною також виконання „України" тільки українськими, „Голодомор 33" всесоюзними, а „Чорнобиль" композиторами усіх країн світу.

Маріян Коць
Лексінґтон, Н. Й.

Люба Ґенсьор-Садницька

Перед пантомімою „Було колись"

Кожного року в Українському Народному Домі в Ірвінґтоні, Н. Дж., радісний гамір малят зливається з музичними звуками фортепяна. Це відбуваються лекції музичного дошкілля при УМІ, під проводом Марти Савицької.

„Анданте" грає фортепіян і понад 15 малят повільно і легесенько, на пальчиках в балетках скачуть і рухаються під такт музики. Знову „Аллеґро" міняє наказ фортепіяна і раптом здається, що підлога завалиться під тупотом сильних і скорих ударів ніжок. І так, слухаючи музики, діти у віці між двома і п'ятьма роками відповідають рухами, мінами і почуттям.

Глядачі з боку дивуються, що діти так скоро реаґують на даний ритм і динаміку музики і так захоплено виконують інструкції фортепіяна. Діти уважно слухають музику і бачите, що розвинається у них уява, будується дисципліна; зроджується почуття в дитини. Пізнати, що діти люблять свою учительку пані Марту і вона любить їх. І в цьому знаходиться ключ до такого успішного навчання малят.

Уже пройшло 19 років, як у М. Савицької зродилася ідея заснувати музичне дошкілля. Поштовхом були лекції гри на фортепіяні з її власними дітьми. Вона зацікавилася методою навчання, що зветься „евритмія" — це вміння реаґувати на музику ритмічними рухами тіла. Діти звичайно рухливі і цей спосіб виробляє у них природне відчуття музичного ритму. До цього М. Савицька додає багато своєї фантазії і уяви, щоби діти відчули і зрозуміли динаміку, тон, ритм і стиль музики. Наприклад, улюбленою грою дітей є їзда в пачкових автах, де водій реаґує до правил музики фортепіяна з відповідними павзами, зупинками і темпом їзди.

А хто з дітей не тішиться, коли пані Марта викликає їх по одному „заграти" на чельо, скрипці, французькій трубці або на бубнах. І яка радість, коли наші діти самі творять музику, користуючись перкусійними інструментами.

У центрі музичного виховання — фортепіян. Він молиться з дітьми, розказує казки, співає пісні, забавляє, спонукує до самовияву, заколисує до відпочинку і/диригує їхніми рухами і заняттям.

Поспитайте будь-кого із батьків, усі вам скажуть, що діти з великою охотою і радістю приходять на лекції М. Савицької.

Цього року 48 малят із різних частин Ню Джерзі і навіть Ню Йорку відвідують дошкілля переважно двічі в тижні по три години, деякі приходять щодня, деякі раз в тиждень. Привозять їх батьки, які цінять виховання дітей, що виростають із знанням української мови, пісні, музики і українського товариства.

Кульмінацією кожного шкільного року є виступ малят у казочці пантоміні. Цього року учні готуються до виступу в казці „Було колись". Тема є з біблійної історії, будови Арки Ноя. Як звичайно фантазія М. Савицької перетворює це в казковий світ, де виконавцями є звірятка, блискавки, хвилі і Ной, які відіграють цікаві епізоди.

Глядачі, які бували на попередніх виступах знають, що це музичні продукції з фантастичними декораціями і ориґінальними костюмами, а найважливіше це виконавці — наші українські малята, які так природно і щиро вводять вас у їх світ уяви.

Хочеться ще додати, що як хтось не був на імпрезі Музичного дошкілля, то має нагоду піти, побачити і подивляти наших діточок.

Підіть, а не пожалієте. Запрошує вас мама одного з малят, у неділю, 23-го червня ц. р. о год. 3-ій по пол. у руханковій залі св. Івана Хрестителя.

Володимир Барагура

ДУХОВЕ ПОВЕРНЕННЯ ПЕТРА АНДРУСЕВА В УКРАЇНУ

(Огляд есею Романа Яцева „Історія очима надії").

I.

Хвиля політичної полегші та зріст державницьких можливостей в Україні викликали зацікавлення наших земляків на батьківщині життям і діяльністю видатних людей в Україні поміж двома світовими війнами та в період їхнього перебування в діяспорі. Ці зацікавлення стосуються усіх ділянок національного життя.

Окремий інтерес вивчати науково образотворче мистецтво в його різновидах проявив молодий дослідник Роман Яців, який працює науковим співробітником Львівського відділу Інституту мистецтва, фольклору й етнографії Академії Наук України. Він є автором кількох публікацій на образотворчі теми, зокрема про Святослава Гординського, Едуарда Козака, Миколи Бутовича, Павла Ковжуна, Оксани Лятуринської. Він підготовив теж виставки деяких творів С. Гординського та ЕКА з синами.

Автор виявив зацікавлення до видатних наших образотворчих мистців завдяки своєму батькові Миронові Яцеву, який був обзнайомлений із цілою ґенерацією наших мистців пензля 1900-1930 років. Тепер його увагу полонила постать і творчість Петра Андрусева. В одному з листів до дружини Андрусева він згадує: „Відколи я почав вивчати історію української культури новітнього часу, відтоді почав входити в сферу моїх зацікавлень Петро Андрусів".

Хоч Р. Яців свідомий того, що його поінформованість про обсяг мистецтва Андрусева, неповна, він все таки рішився на підставі дотеперішніх своїх матеріялів написати про нього есей п. з. „Історія очима надії", який появився в журналі „Дзвін" (ч. 3 за березень 1991 р.) та в газеті „Просвіта" (березень 1991) з репродукціями кількох історичних картин мистця, які, на жаль, через невідповідний папір, вийшли незадовільно.

Свій есей автор починає довшим моттом із поезії Юрія Липи (1983 р.). Цитую з нього тільки останні рядки, які виголошує символічна Мудрість: „Найбільше добро в вашім народі — зростання Людини зусиллям людей". Це мотто стало стрижнем есею Яцева про П. Андрусева.

Методологічно Яців послужився трьома підходами до теми — історико-біографічним, філософсько-світосприймально- ідеологічним та психологічно-естетичним. Вони інколи проходять паралельно, незалежно одне від одного, інколи переплітаються взаємно, проте автор дотримується їх послідовно.

З історико-біографічного боку цікавим є процес зростання самосвідомости Андрусева від непов'язальности своєї національности в дитячих роках до повного національно-патріотичного усвідомлення та до з'ясування завдань образотворчого мистця перед своїм народом.

Не сама тільки індивідуальність Андрусева спрямувала його на шлях служби народові своїм талантом. Причинилися до того й зовнішні, життьові, незалежні від майбутнього мистця причини. Малим, 8-ми літнім хлопцем Петро був поранений під час Першої світової війни, загубився від батьків і завдяки опіці донських козаків дістався до дитячого притулку в Москві, а згодом у Рязані. Тут випадково попав йому в руки історичний роман М. Гоголя, „Тарас Бульба". Лектура цього роману з'ясувала хлопчині, що, хоч він проживає поміж чужими й вживає російської мови, то він є членом українського народу. Цю свідомість він засвідчив співом коляд, яким зачудував місцевих пожильців.

Згодом Андрусів своїми рисунками звертає на себе увагу полонених польських офіцерів, які після звільнення взяли його до Варшави й примістили в ремісничій бурсі. Розгублений поміж трьома національними спільнотами — українською, російською й польською, юнак віднайшов свою національну ідентичність і відчув кровну приналежність до рідного народу.

Одночасно доля всміхнулася до юнака, який продовжував рисувати. Трапилося, що майбутній президент ЗСА Гувер побував саме в Варшаві, як представник американської місії допомоги дітям у Польщі. Він звернув увагу на рисунки Андрусева й це відкрило юнакові вступ до гімназії, а згодом, після складення конкурсового іспиту, до Варшавської академії мистецтв. З тією хвилиною він став протеже дружини польського прем'єра Складковського, яка різними шляхами допомагала йому матеріяльно й увела його в круг своїх знайомих.

Поруч мистецьких впливів професорів Академії на розвиток Андрусевого таланту, великий вплив на нього мала теж мистецька українська молодь, творчість якої спрямувала його зацікавлення в ділянку історичного жанру.

Закінчення буде.

Любов Коленська

ПРО УКРАЇНСЬКЕ ДІВЧАТКО, ПРО ЖАЙВОРОНКОВІ ЙОГО КРИЛА

I.

Було колись, жило колись у Полтаві дівчатко. Незвичайне воно тим для нас і дуже дороге, бо українське, та й ще тим, що талановите воно було і радісне, навіть у найбільшому горюванні. Називалася ота дівчинка Саша Путря. Про неї уже була згадка в інших газетах України, а це з приводу виставок її картинок у музеях.

Та особливо бере в полон розповідь у київському журналі, травненому цьогорічному його числі „Україна". Її починає статтейка Ганни Дениско п. з. „Обірваний політ жайворонка", що є наче помостом в об'єднанні із статтею Сашиного батька — Євгена Путрі. п. з. „Слово про донечку". Г. Дениско з болем і особливим зворушенням згадує дівчинку Сашу Путрю, яка в одинадцять лиш років померла від білокрів'я, залишаючи за собою напрочуд багату мистецьку спадщину — картинки, що їх недавно можна було оглянути на виставці в полтавському художньому музеї. Сашині малюнки виставлялися і раніше в різних клюбах і музеях навіть у Латвії. Переглядаючи книгу відгуків із виставки — зустрічаєтесь із такими словами: „Спасибі за зустріч з дивом", „Ми вражені красою і чудесністю малюнків", „Які гарні, які печальні лиця". І дійсно, коли дивитися на Сашині **малюнки на сторінках журналу — різні постаті героїв, її подруги, батьки, автопортрет та різні тваринки — вражають у них** дуже виразисті, особливі очі — іноді в них бездонний трагізм, інколи вони ледь-ледь усміхаються, є і веселі очі, але всі вони позбавлені дитячого виразу, зрілі якісь, дорослі, либонь зачерпнуті із самого дна Сашиних страждань... Надмірних болем у серці самого дитинства...

Звичайно малювала Саша сама, не прохаючи в нікого допомоги, але батьки були завжди з нею і „допомагали, — пише Г. Дениско — дитині своїй в головному: до останньої миті не втрачати надії і віри в добро. Коли хвороба прикувала Сашу до ліжка, то дівчинка просила їй читати. І читали їй цілоденно. Том за томом. Купера, Стівенсона, Волтера Скотта. Казки всіх часів, всіх народів..."

А малювала вона все те, що було для неї любов'ю — звірів і птахів, книги і музику, і рідних, і подруг. Захоплювалась вона також дуже Індією — мистецтвом цієї країни, історіографією, кінематографією, музикою. Малювала вона індіянку — з іскрою якоїсь таїни в очах, намалювала вона і чорнокосу молоду Індіру Ґанді. 1989 рік Саша і її подруги зустрічали в національних індійських костюмах. Пошили їх вони самі. А 22-го січня цього року вона намалювала свій автопортрет в індійському сарі, портрет, що засвідчує про її великі малярські здібності. Важко збагнути звідкіля в Саші було стільки снаги і таланту, адже їй було тоді лиш одинадцять років. А через два дні, після намалювання автопортрету Саші не стало. Поховали її в тому ж індійському сарі. А закінчує Ганна Дениско статтю спочатку подякою: „Спасибі Тобі, Господи, що Ти посилаєш нам, людям, таких дітей". Але потім додає з неймовірною скорботою, а то й докором: „... За що, Господи?" Маючи на увазі, за що Бог забирає від нас таких чудових діток.

А там читаємо статтю, довшу уже п. з. „Слово про **донечку", що написав Сашин батько, Євген Путря. Пише він, що Саша почала малювати з трьох років. Тому,** звичайно, личко її було все замазане фарбами, та й все влаштування вдома було розмальоване до цієї висоти, куди Саша діставала рукою. Малюнки вона дарувала приятелям, родичам на уродини вона розмальовувала лиcтівки, писала часто навіть сама тексти, часто у віршах.

Малювання її, особливо, коли загострювалась у неї хвороба, замінювало їй друзів, дитячі гри... Було їй п'ять років захворіла на левкемію. І навіть те, що вона потім прожила ще шість років було дивом, що в основі цього зродило неймовірний в неї потяг до малювання. Не раз Саша малювала по вісім — десять годин денно.

Особливо самовіддано малювала, коли погіршувалось її здоров'я. Тоді мама була завжди біля неї. Як розповідає Сашин батько, — в лікарні всі її любили — за "її терпеливість, з якою вона переносила всі болючі процедури, за доброту, за веселу життєрадісну вдачу". З нею там були хворі інші діти, і тому лікарня для неї не була дуже страшна, бо мала вона друзів. Але таки сюди нерадо йшла.

Понад усе любила свій дім, хоча прибуваючи туди, скаржилася: „Ох, цей уже четвертий поверх!... Хто його вигадав?" Коли Саша закінчила першу клясу — її нагородили похвальною грамотою. Однак її хвороба почала загострюватись і це її примусило покинути школу. Мама вчила її вдома або ходила вона з мамою до учительки. А вдома Саша завела свою бібліотеку, що налічувала близько тисячі книг — і всі ці книги вона прочитала. Серед улюблених її авторів були Гоголь, Купер, Майн Рід, Стівенсон, Марк Твейн, Дюма, Гюґо, Пушкін... Читали вони разом з мамою аж „до метеликів в очах", — згадує Сашин батько. А потім він ще каже: „Вона ніколи нікого не образила. Була ласкава з усіма. Ми донині відчуваємо її дитячі обійми, приємний дотик теплих щічок, втомлене тільце на плечі"...

Закінчення буде.

УКРАЇНЦІ В РУМУНІЇ

Скільки українців в Румунії? Як вони проживають сьогодні? Які вигляди на майбутнє?

За режиму Чавческу мало було відомо про українську діяспору в Румунії. Після революції 1989 року прийшла нагода на організаційне життя для національних меншостей. Хоч нова конституція не визнає Румунію як багатонаціональну державу, однак заявляє, що румунський народ складається з 13 національних меншостей, — говорив на останній сесії СКВУ, 4-го травня 1991 року в Торонто, Степан Ткачук, голова Союзу Українців у Румунії — тоді Союз прийнято в члени СКВУ.

Степан Ткачук кольоритна постать, як зовнішнім виглядом, так і багатогранною діяльністю. За фахом він інженер електроніки й телекомунікації. У 1955—57 роках був трикратним чемпіоном Румунії з греко-римського стилю боротьби важкої ваги, що ще й тепер зраджує його імпозантна статура. Поза своїм фахом, він письменник, який отримав літературну нагороду Антоновичів з Чикаґо. Попри свій фах, він голова Союзу Українців у Румунії та єдиний український депутат до румунського парляменту. Його великий ентузіязм до життя й громадської праці виявляється вже при першій з ним зустрічі. За його діяльність румунська влада арештувала його сім разів.

В Румунії є 13 національних меншостей, найбільша угорська — 4 мільйони, українці на другому місці — після війни їх було 840 тисяч. (В Румунії найбільша меншість могла б бути циганська, бо їх є шість мільйонів, якщо б вони хотіли такою бути. Однак вони не зорганізовані й частина їх вважається румунами).

У переписі населення 1979 р. українців зареєстровано тільки 159 тисяч, а це тому, що режим Чавческу українців просто переслідував — українські школи позамикано, Українську Греко-Католицьку Церкву заборонено, щоб дістатися на кращу роботу, треба було мати румунське прізвище (приклад: Надя Команечі, чемпіонка Румунії в гімнастиці, яка вперше в історії олімпійських змагань отримала в Монтреалі найвищу оцінку 10 — українського роду); ну й румунські урядовці „вміють їх слід числити".

Як певну „компенсацію" — для українців румунська влада додала ще й інші „офіційні національності" — гуцулів, русинів, рутенців і навіть хохлів. Все таки всіх начислено тільки 250 тисяч.

За румунів дбає влада, за циганів — румуни, за — мадярів — Угорщина, жидам помагає цілий світ, а українці в Румунії здані на власні сили, хоч сусідуємо з Україною.

Живуть українці скупчено на Буковині, Марморщині (Закарпаття), Добруджі (гирло Дунаю) і Банаті (угорсько-румунський кордон).

В останніх виборах до румунського парляменту йшло шість українських кандидатів, але вибрали тільки одного, бо й нова демократична виборча система, мабуть, „найдемократичніша" на світі. Наприклад, в одній українській місцевості Ткачука запевняли, що понад дві тисячі голосувало за кандидата Союзу, а в в протоколі було написано, що всього — 180.

— Перерахуймо голоси! — поставив Союз вимогу.

— Не можемо, — відповіла виборча комісія.

— Чому?

— Бо бюлетені спалено.

— Як то спалено?

— Бо такий прийшов наказ зі столиці.

Та повернімося до національности хохлів. Звідки їх там взялося аж 60 тисяч? Я чомусь був переконаний, що хохли — це феномен російсько-українського „спілкування". А тут їх найбільше серед нащадків запорізьких козаків в гирлі Дунаю.

Коли козаки, після зруйнування Запорізької Січі, попросили „політичного притулку" на турецькій землі, султан вимагав, щоб вони присягнули на вірність землі, на якій стоять. Тоді хитрі козаки пішли до голови по розум — вони перед присягою насипали собі в чоботи української землі, яку привезли з собою, й присягнули на землю, на якій стояли.

Зустрічаючися з ними, Ткачук питався:

— Чому ви хохли?

— Бо хохлами називалися наші батьки та діди.

— А по чому пізнати хохла?

— По тому, що ми чухаємося. — (Добра хохлацька логіка!)

— А ви знаєте, що москалі українців зігрдливо прозивають хохлами?

— Ну, то хай буде — тоді ми українці...

Українці в Румунії не довіряють владі. А як не довіряють, то не завжди правду кажуть, бо треба знати що й коли говорити.

Ось коли після революції власті приділювали землю селянам, питалися, скільки вони мають овець і корів.

— Три вівці і одну корову, — відповідав селянин. А коли йому приділили половини на три вівці і одну корову, то він, почухавши в потилицю, знову до властей з протестом:

— А на чому я буду пасти решту моїх овець і корів? У мене овець 30, а корів 5.

— А чому ти відразу так не казав?

— Еее, якби знаття... — і знову почухався.

Після революції 1989, яку окропили також кров'ю українські студенти й солдати, ситуація покращала й українці оформилися в Союз. Відбулося два з'їзди. Оформлено статут, який зареєстровано, а 24-го—29-го квітня 1990 року відбувся з'їзд, на який прибуло 811 делегатів. У таємному голосуванні обрали вони Степана Ткачука на голову майже одноголосно, бо тільки три голоси було проти його кандидатури.

В Союзі діє жіноча організація (14 тисяч членів), молодеча (22 тисячі членів) й комбатантська (5,200 членів).

Союз тепер вже має 306 тисяч членів. Набір членства до Союзу далі триває. Це немов своєрідний перепис населення, щоб встановити, скільки людей ще почувається українцями. Уряд ніби призначив певні фонди на Союз, але коли Ткачук запитався міністра фінансів, яка ситуація, то дістав відповідь:

— Цифри є, але грошей нема.

Виходить два українські журнали: двотижневик „Вільне слово" і літературний журнал „Наш голос". Їх видає Спілка письменників Румунії, в якій членами є 30 українських письменників, а Степан Ткачук є членом директорії Спілки. Всіх письменників і журналістів, що пишуть українською мовою чи перекладають, налічують близько 60.

Народ дуже бідує, особливо на Марморощині, де ліси вирубано, шахти позамикано як нерентабельні, а люди лишилися без роботи. Союз плянує закладати малі підприємства й кооперативи народного мистецтва й інших робіт.

Чимало є багатодітних родин. Багато родин без батька, бо він згинув на праці в лісі чи на риболовлі, або помер у молодому віці, залишив матір з 10—11 дітьми. Хоч родини великі, але тримаються разом, і матері нізащо не хочуть віддавати своїх дітей. Одна мати в Добруджі мала 19 дітей і не погодилася на адопцію одної дитини — навіть за 15 тисяч долярів. Коли діти лишаються круглими сиротами, їх приймають до себе вуйки, тітки чи інша родина. Сьогодні є сім тисяч сиріт, які потребують допомоги, бо урядова пенсія для вдів і сиріт мізерна.

В Румунії є 119 сіл суто українських, в яких заведено українські школи, а 26 сіл змішаних, у школах яких викладається українська мова як окремий предмет. Українська Греко-Католицька Церква повертається в життя народу. Відчувається великий брак священиків і вчителів.

Незважаючи на великі труднощі, українське організаційне життя й національна свідомість українців в пореволюційній Румунії просякає в народ щораз глибше й ширше, і Степан Ткачук повний віри в краще майбутнє української громади в Румунії та українського народу, який крокує до державної незалежности. Тоді незалежна українська держава стане покровителем і української діяспори.

Р. Колісник

Владика В. Стернюк — в Нюарку

У середу ввечір, 22-го травня, парафія св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., мала честь гостити у себе Владику Володимира Стернюка зі Львова.

Найперше Владику привітали священики і сестри деканату, які на запрошення пароха о. Михайла Вівчара зійшлися у парафіяльному домі на спільний обід. Під вечір зібралася процесія шкільних дітей, різних організацій та священиків, яка відпровадила ісповідника Католицької Церкви в Україні Владику Стернюка з парафіяльного дому до церкви. Владика зайшов до тетраподу, де його привітали діти та муж довір'я Юрій Долинський. Опісля всі взяли участь у відправі Молебня.

У своєму слові о. Михайло Вівчар подав короткий життєпис Митрополита і зложив йому глибокий поклін за його відвагу і посвяту. Після пароха говорив Владика. Він був зворушений як тепло його привітали, але звернув увагу на те, що така шана належиться цілому народові, а особливо Церкві в Україні, і просив пам'ятати про них. Владика підкреслив, що це не їхні сили допомогли залишитися вірними Церкві в Україні, а подяка належиться Богові та Пречистій Діві Марії. На кінець Владика зложив усім подяку за довголітню духовну та матеріяльну підтримку і просив єдности, щоб була згода між всіма українцями цілого світу.

Духовенство та представники українських установ Нюарку вітають Владику Володимира Стернюка (перший справа). Зліва: парох церкви св. Івана Хрестителя о. Михайло Вівчар, ЧНІ, о. Давид Клуні, о. Ізидор, студит, о. диякон Михайло Ваак, о. Йосиф, студит.

Після Молебня вірні особисто вітали Владику, а опісля в церковній залі відбулася зустріч Владики з українськими організаціями Нюарку. Наступного дня Владика відправив Службу Божу шкільним дітям, котрі пізніше у шкільній залі вітали його квітами і піснями.

Владика Стернюк — відважний і енергійний провідник Української Католицької Церкви. Він відіграє велику ролю у духовному та національному відродженні нашого народу. Громада Нюарку часто вітає гостей з України, але вже давно не вітала когось так сердечно і так чисельно.

Парафіянин

Інж. В. Мацьків нагороджений золотою медалею

Як подає англомовна преса, інж. д-р Володимир Мацьків, колишній екзекутивний заступник президента фірми Шеррітт Гордон, тепер пенсіонер, був нагороджений у Денвері Американським інститутом копалень, металюрґічної та оливної індустрії (AIME) під час святкування 125-річчя тієї установи.

Продовж 40-річної праці у компанії Шеррітт Гордон, д-р Володимир Мацьків, що живе постійно у Етобіко (Онт.), був нагороджений золотою медалью Інституту ім. Джеймс-А. Дуґлаз з мотивацією: „За допомогу у перетворенні копальняної компанії в потужного продуцента парафінованого нікелю, кобальту, добрив та спеціяльних матеріялів і хемікалій".

Восьмиособовий панель, обраний з-поміж членства груп AIME, вирішує номінацію кандидатів Дж. Дуґлаз золотої медалі. І тільки у випадку, коли більшість суддів уважає кандидата гідним нагороди, вручають медалю. За 68 років існування цієї премії Мацьків став 53-им переможцем.

Вибір особи Володимира Мацькова не є випадковим. Нагороджені золотою медалею переможці обираються переважно за їх вийняткові досягнення в основних дослідах в процесі розвитку індустрії. Між сучасними переможцями знаходяться передові, глобального значення, імена світу. Д-р Мацьків залишається дорадником-консультантом у фірмі Шеррітт Гордон, незважаючи на пенсійний вік.

Він почав працю як дослідник хеміст у 1948 р. і піднявся до позиції заступника президента в 1972р. На цьому місці працював до 1988 року і був відповідальний за 1,100 працівників у Відділі металів (рафінерії нікелю, і кобальту, прокатні фабрикація і продажа технології та технологічних патентів різним фірмам світу), керівником Центру дослідів і виробничих засобів.

Дивлячись у минуле, д-р Мацьків переконаний, що найбільшого вдоволення у його праці дали йому досліди над розвитком гідрометалюрґії, успішно пристосованої до продукції Шеррітт Гордон та інших фірм.

Д-р Мацьків висловлює признання своїм співпрацівникам, що зробили значний вклад у випрацювання нових засобів технології.

Впродовж своєї кар'єри він був автором і співавтором більше 50 публікацій, оприлюднив понад 45 патентів, доповідав на конференціях чотирьох континентів, брав участь у технологічних місіях Канадського уряду, Західнього і Східнього блоків держав. Д-р Мацьків був співпрезидентом Національного Дорадчого Комітету щодо копалень і металюрґічних дослідів Канади, нині є членом Національної Дослідної Ради, а також головою Інституту розвитку нікелевої промисловості.

Фірма Шеррітт Гордон при співдії провінційного уряду Альберти та федерального уряду Канади відчинила 13-го травня 1991 р. Західний Центр дослідів нових індустрійних матеріялів. Той центр названо на честь нашого земляка — „Мацьків Матеріял Центер".

Для повної характеристики особи д-ра Володимира Мацькова додамо кілька інформацій із його життєпису, поміщеного у брошурі „Вестаїм": „Д-р Володимир Мацьків народився у Станиславові, Західня Україна. Здобув освіту на німецьких університетах в Бреслав і Ерлянген, а також на Лювенському у Бельгії. Альбертський університет у Канаді наділив його почесним докторатом.

Д-р Мацьків прибув як емігрант до Канади в 1948 році і вже в 1949 почав працю в Шеррітт Гордон як хемік-дослідник, авансуючи до посади екзекутивного заступника директора. Д-р Мацьків здійснив феноменальний вклад у світову науку і технологію. Він поміг фірмі Шеррітт розвинутися поза уявні горизонти, розбудовуючи сильну технологічну базу. Приклади його досягнень можна знайти у багатьох ділянках. Найвизначнішими є процеси в металюрґії нікелю і кобальту, зокрема в застосуванні прокатних верстатів для виробу монетних матеріялів.

Його візія нових матеріялів і процесів сприяє у розвитку порошкових перетворів. У висліді цього виникла технологія продуктів, уживаних для джетових моторів, автомобілів і мікроелектроніки". Д-р Мацьків — приклад правдивої наукової діяльности та посвяти. Для сучасних і майбутніх вчених в ділянці індустрійних матеріялів він є взірцем у наукових пошуках.

Б. С.

Доповідь Вячеслава Чорновола у Філядельфії

Двадцять перщого квітня українська громада привітала у церковній залі української катедри у Філядельфії Вячеслава Чорновола, члена українського парляменту і голову Львівської обласної Ради народних депутатів та його дружину Атену Пашко, поетку і співголову львівського відділу Союзу Українок.

Програму відкрила Уляна Мазуркевич, голова Комітету Оборони Прав України, який був ініціятором тієї зустрічі.

Чорновіл висловив переконання, що упадок совєтської імперії є неминучий і що цей процес дійде кінця у часі двох-трьох літ. Одначе він остеріг, що можуть мати місце „історичні зигзаги" і що є можливою короткотривала військова диктатура. Чорновіл сказав, що верхні ешельони совєтського військового естаблішменту та КҐБ разом із старою бюрократичною структурою, мають намір врятувати теперішню систему, бо вона дає їм великі привілеї.

Чорновіл сказав, що демократична більшість існує у Галичині та у таких містах, як Київ, Житомир, Харків і в деяких інших, але південна і центральна Україна залишається ще дуже „консервативною", тобто нездатною до протикомуністичних рухів. Він думає, що причиною різниці між міськими і сільськими районами є те, що упродовж десятиліть комуністична партія сильніше пригнічувала колгоспи та сільські райони. І це є правда. Пригадаймо собі, що у перших десятиліттях комунізму на Україні прислане із Москви російське шумовиння і сільська голота винищили майже поголовно кращих і національно свідоміших хліборобів.

Чорновіл вважає, що шлях до незалежности буде важкий і вислід буде залежати від мудрости стратегії, що їх застосують демократичні сили, і від волі загалу. Він підкреслив, що не можна недоцінювати впливу загалу на розвиток подій.

Говорячи про потребу розумної стратегії демократичних сил, Чорновіл підкреслив потребу розрізнення остаточних цілей і тактики, й осудив „ультрарадикалів" за часте неприйняття ними будь-яких компромісів. „Деколи є конечним, сказав Чорновіл, простягнути руку до ворога, принаймні перестати робити з нього ворога тільки з тієї причини, що він — муніст...".

Чорновіл скритикував ультрарадикальні голоси в Україні і подібні голоси у діяспорі, які осудили його за те, що він з почестями привітав президента України Леоніда Кравчука, коли той відвідав Галичину.

Чорновіл розповів також про сьогоднішні досягнення Галичини. Тут при владі стоять не комуністичні,а демократичні сили. „Але над нами є київські власті, які у комуністичних руках,а над ними є центральна влада... Ми мусимо рахуватися з військовою владою, яка може задушити нас у будь-яку хвилину... Але покищо ми маємо справжню владу і ми осягнули більше, ніж спершу виглядало можливим..."

Чорновіл вказав на значний занепад комуністичної партії у Галичині. Масовий вихід з КПСС призводить до втрати контролі партії над різними державними підприємствами. У Галичині компартія мала приблизно 30,000 членів, сьогодні має 2,500 членів. Подібна ситуація є і в комсомолі.

Значним здобутком у Галичині є розбудова вільної преси. Говорячи про львівський часопис „За Вільну Україну", Чорновіл сказав, що ще перед кількома роками надрукування декількох речень, які сьогодні у часописі є вже звичними, призвело б до ув'язнення автора у Ґулаґу.

Водночас із свободою преси розвивається політичний плюралізм, сказав Чорновіл. У Галичині діють 16 політичних партій.

Галичина має сьогодні три святочні дні Різдва і Великодня, а річниці 1-го Листопада і 22-го Січня є державними святами.

Чорновіл розповів про українізацію народної освіти, про діяльність Пласту і „СНУМ-у (Союз Незалежної Української Молоді). Він повідомив також про те, що у Галичині розпалися вже деякі колгоспи і що їхню землю і маєтки розділено між селянами.

Чорновіл сказав, що Львівщина, Тернопільщина і Івано-Франківщина запропонували на березневий референдум третій бюлетень, який дав змогу Галичині проголосувати за незалежну українську державу.

Чорновіл висловив думку, що Україна має потребу власної валюти, а теж власної української армії. Але він осудив „гарячі голови", які закликають до створення партизанської армії, що є зовсім невідповідним до сьогоднішніх умов, бо вилами годі атакувати військову силу, озброєну танками і нуклеарною зброєю. Ми повинні поступово перебирати збройні сили і першим кроком у тому напрямку було домагання у Декларації про суверенітет, щоб молодь з України відбувала військову службу на українській землі.

Чорновіл сказав, що 25 відсотків населення Львова є неукраїнське. Незважаючи на те, 88 відсотків голосувало за незалежність України. „Хто проповідує гасло „Україна для українців", повинен зрозуміти, що цим гаслом він шкодить українській справі", — сказав Чорновіл.

Щодо „русинського" руху на Закарпатті, сказав, що цей рух є іспірований не тільки комуністичною партією, але також мадярською меншиною. І все ж демократичний, український рух на Закарпатті — росте.

Промовець не обійшов своєю увагою і релігійних непорозумінь між католиками і православними у Галичині. Він висловив надію, що у наслідку відвідин Галичини Патріярхом Мстиславом і Кардиналом Любачівським ці непорозуміння будуть мирно полагоджені. В останніх часах відкрито в Галичині 146 нових церков, і це повинно теж злагіднити міжвіросповідні непорозуміння і напруження.

Після Чорновола говорила його дружина Атена Пашко. Вона розповіла про участь українських жінок у змаганнях України до незалежности, про українок, які служили у Січових Стрільцях, в УПА, і про тих, що були заслані до таборів Ґулаґу. Дружина Чорновола дякувала українським жінкам діяспори за духовну і фінансову підтримку, надану жіночим організаціям в Україні.

Імпрезу закінчила Уляна Мазуркевич. Вона представила присутнім члена Українського Парляменту адвоката Олександра Нечипоренка, який перебував у Філядельфії на Конвенції українсько-американських правників. Нечипоренко привітав присутніх від Спілки українських адвокатів.

Варто згадати, що перед тією цікавою зустріччю з громадою, Вячеслав Чорновіл, його дружина Атена, голова Координаційного Комітету Допомоги Україні Богдан Бурачинський та Уляна Мазуркевич мали неформальний обід у пароха катедри о. Михайла Федоровича.

Я. Татомир

При вході до залі Вячеслава Чорновала і Атену Пашко зустріли хлібом-сіллю діти в гуцульським вбранні.

В. Чорновіл і А. Пашко серед членів Комітету оборони національних і людських прав в Україні.

Український фестиваль у Пряшівщині

Минулого тижня в містечку Меджилабірці Гуменського округу відбувся ювілейний 30-ий фестиваль драми і художнього слова ім. Олександра Духновича.

В цьогорічному фестивалі взяло участь десять аматорських театрів та 44 читці-декламатори. І треба сказати, що фестиваль ще ніколи не втішався такою популярністю серед глядачів, як зараз. Майже кожна його вистава була випродана, а зала будинку культури, в якому проходили змагання, має 450 місць.

Серед драматичних гуртків були лялькові, молодіжні та дитячі, однак переважали дорослі. Вінок перемоги комісія призначила драмгурткові „Промінь" із Свидника, який показав п'єсу Олексія Карпенка „Мамина хата" та ляльковому театрові „Віночок" середньої педагогічної школи у Пряшеві, який представив драматизовану казкою Ладислава Дворського „Скарб баби Хмуравої". Оба гуртки будуть репрезентувати драматичне мистецтво русинів-українців на загально-словацьких фестивалях: „Світанок" у Щуранах, „Віночок" — у Мартіні.

Читці-декламатори змагалися у п'ятьох вікових категоріях, причому кожну категорію було розділено на групу поезії і групу прози. В категорії наймолодших переможцями стали Петро Макара з української початкової школи у Шариському Щавнику, який зачитав вірша Василя Гренджі-Донського „Журавель-Брехун", та Володимир Пасок, учень Основної школи ім. Шевченка із Пряшева з оповіданням Ірини Невицької „Бджола і мухи". В інших категоріях перемогли вірші Василя Симоненка „Подорож у країну навпаки", місцевого поета отця Василя Кочемби „Легенда з-під Білянських Татер", поема „Лілея" Т. Шевченка та вірш Ярослава Павуляка „Підошва". У прозі найбільший успіх випав оповіданням Михайла Шмайди, Володимира Дуба та Остапа Вишні.

Складовою частиною чотириденного фестивалю драми і художнього слова у Меджилабірцях був семінар з питань драматургії, на якому спеціялісти аналізували окремі вистави, вказуючи на їх позитивні й негативні сторони.

Цікавою була зустріч громадськости з українськими письменниками Чехо-Словаччини, в якій взяли участь і дорогі гості з України — поет Микола Сингаївський із Києва та літературознавець Василь Поп з Ужгороду.

Фестиваль у Меджилабірцях довів, що українське художнє слово на Пряшівщині має своє тривале місце.

В рамках фестивалю виступив і професіональний театр ім. О. Духновича із Пряшева з клясичною п'єсою „Мандрагора", поставленою „по-русинськи". Публіка прийняла її вкрай негативно. Це була, мабуть, найбільша невдача фестивалю, з якої театр ім. О. Духновича мав би зробити відповідні висновки.

Микола Мушинка

Концерт львівського молодіжного ансамблю в Мюнхені

В початках травня 1991 р. гостив у Баварії молодіжний ансамбль „Чарівні Струни" зі Львова з цікавою музичною і танцювальною програмою. Був це черговий виступ наших львів'ян, якщо врахувати і студентський хор „Трембіта", що гостив у Мюнхені в червні 1989 року.

Ансамбль „Чарівні Струни" здобув собі особливу прихильність нашої мюнхенської громади, а також дав дуже успішні концерти для австрійських і баварських глядачів. Може на особливу увагу заслуговує згадка про їхній танцювальний виступ в австрійській телевізійній програмі у Відні, що транслюється і на Баварію, а також два концерти в залях двох гімназій — у Мюнхені і в Авґсбурзі.

У склад цього ансамблю входили три студентсько-молодіжні мистецькі групи львівських шкіл. По черзі їх назвемо: дівочий гурток бандуристів „Чарівні Струни" Львівської музичної школи ч. 4, з двома 7-ми і 8-ми літніми солістами — Соломійкою Греділь і Юрчиком Судоморою, під керівництвом їхньої учительки Ірини Судомори; молодіжний танцювальний гурток „Квіти України" при палаці культури ім. Гната Хоткевича під управою Михайла Кравця, відомого учителя і хореографа з Прикарпаття, що був також присутній; та студентський музичний гурток прикарпатських „троїстих музик" з Львівського Політехнічного Інституту під керівництвом Михайла Гамали.

Для української громади в Мюнхені дали наші гості два чергові виступи: у п'ятницю вечером, 3-го травня, в залі Українського Парафіяльного осередку при Шенштрассе 55, що був пов'язаний з молодіжною забавою та їхньою гостиною; та в суботу, 4-го травня, вже в більшій залі — Ст. Боніфац, Карльштрассе 34 — для ширшого громадянства, в тому числі і баварців.

Гарне і незвичайно мелодійне обрамлення концертові дали таки „Троїсті музики" (2 скрипки, літаври, бас, бубон, баян і сопілка), які глибоко схвилювали присутніх тужливими гуцульськими мелодіями. Ці мелодії в різних інтерпретаціях і виконаннях живуть у нашому народі від дуже старих часів і навіть сама назва вказує на їхнє давне „богородичне" походження, тому і не диво, що їх люблять і сусідні народи, також жителі Карпат. „Троїстих музик" було сім, тобто більше трьох, і тому вони так мелодійно — зі сопілковими і баяновими аплікаціями — прикрашували окремі тужливі мелодії і були дійсним гуртом „ЧарівнихСтрун".

Дали вони також і бурхливий музичний супровід танцювальному гурткові, який з незвичайною прецизністю, динамічністю і промовистими жестами виконав ряд танців, які присутні нагороджували дуже щирими оплесками. Своєю молодістю, прецизним хореографічним виконанням окремих танців, та вдалими молодіжними строями танцюристи вповні відповідають своїй назві, бо справді вони були квітами України. Це учні доброї театральної школи, яка звертає особливу увагу на мистецький хист дітей, а їхній однолітній склад дозволяє прокурувати для них гарне майбутнє творче життя, в кожному разі для їхнього хореографа.

Гарно виступив і гурток бандуристок, що виконали кілька пісень, в тому числі і стрілецьких, а найменші солісти — 6-ти й 8-ми літні Соломійка і Юрчик прикрасили окремими точками їхній виступ. Особливо гарно сприйнявся свобідний голосок Соломійки в сольоспіві, а потім і в жартах Степана Руданського.

На закінчення концерту проф. В. Кальваровський подякував керівникам і усім виконавцям ансамблю в імені Владики Платона Корніляка і громади. Для Владики передав ансамбль в дарунок вазу, яку прийняла його сестра, а для проф. Кальваровського — тканий малюнок з погрудям Т. Шевченка.

Дуже вдалий виступ ансамблю відбувся в середу, 8-го травня, в залі Р. Дізель гімназії, в Авґсбурзі, на якому серед почесних гостей міста був також єпископ та шкільні радники. В Авґсбурзі була також окрема гостинна програма.

Б. Кузь

59-ий відділ в Бриджпорті відзначив 75-ий ювілей існування та День Матері

В неділю, 12-го травня, управа 59-го відділу приготувала подвійне свято: День Матері та 75-ий ювілей існування відділу. Святочний обід із програмою відкрив голова відділу Д. Стець, передавши ведення програми Ігореві Гайді. Парох о. Михайло Бундз запросив присутніх до спільної молитви „О, спомагай нас, Діво Маріє".

За головним столом сиділи дві почесні мами з нашої громади — Анастазія Доценко, яка приїхала до Бриджпорту в 1917 р., та Мирослава Чубата, довголітня учителька місцевої школи українознавства. Почесні матері одержали від управи 59-го відділу корсаж, а від відділу СУА та сестрицтва букети квітів.

Ювілейне слово виголосив Ігор Гайда. Головна тема була: з пошаною до минулого та з вірою у майбутнє. Він згадав славні імена одинадцяти осіб, які 16 квітня 1916 р. заснували 59-ий відділ. Цей відділ був дуже активний і чисельний. Його члени завжди відзначалися справжнім громадським ентузіязмом. І сьогодні наш відділ є найбільш активний в окрузі Коннектикат. Щорічно організує літні пікніки, свято св. Миколая для дітей, бере активну участь в усіх громадських інтересах і приєднує нових членів.

Ігор Гайда висловив думку, що ми, українці, святкуючи День Матері, пошановуємо не лише наших рідних матерів, але також небесну Матір Божу, під Покров якої князь Ярослав Мудрий віддав нарід України, а також багатостраждальну матір-Україну.

Для всіх матерів та з нагоди 75-го ювілею нашого відділу (проголошено) тост та дружно проспівано „Многая Літа".

В програмі було також читання віршів Славою Гавриляк та маленьким Михасем Клюфасом.

Але найбільшою несподіванкою для всіх був виступ новоствореного у 59-му відділі чоловічого ансамблю „Бурлаки". Семеро співаків під проводом та при акомпаньяменті Христі С. Ковінько проспівали дві пісні з нагоди Дня Матері: „Рідна мати моя" та „Лебеді материнства".

Присутні подякували за ці мелодійно та із глибоким відчуттям виконані пісні рясними оплесками. Вітаємо цей новий вияв діяльности 59-го відділу та бажаємо багато творчих успіхів.

Під час святкування 75-річчя 59-го Відділу УНС в Бриджпорті. Сидять: (зліва) В. Василенко, голова 277-го Відділу в Гартфорді, Д. Стець, голова 59-го Відділу, Т. Сливінський, фінансовий секретар, І. Гайда, протоколярний секретар; стоять: В. Пелещук, голова контрольної комісії, Т. Мельник, заступник голови Округи УНС, П. Бойчук, заступник голови 59-го Відділу.

Чоловічий ансамбль 59-го Відділу, керівник — Христя Сливінська. Співаки (зліва): Я. Шумигора, Д. Болоний, П. Бойчук, Д. Стець, О. Пендаківський, М. Максимюк, Т. Сливінський

З нагоди 75-ого ювілею прийшли письмені та усні привіти. Від округи УНС-Коннектикат в заступстві д-р М. Снігорович привітав о. Тиміш Мельник. Привіти від місцевих товариств і організацій зложили: Мак симюк — від Братського Союзу В. Пелещук — від УККА та церковної ради, І. Гайда — від Пласту та Патріярхального Товариства.

Поєднані святкування 75-річного ювілею відділу та Свята Матері пройшли в дуже урочистій та родинній атмосфері. На закінчення всі присутні відспівали „Де згода в сімействі". Ведучий програми І. Гайда подякував гостям та усім, що брали участь в програмі, особно фінновому секретареві Т. Сливінському та голові Д. Стецеві за ініціятиву у приготованні ювілею. О. парох М. Бундз провів молитву на закриття свята і всі вдоволені роз'їхалися по домівках. Це була ще одна з тих успішних імпрез 59-ого відділу, які об'єднують громаду.

І. Г.

Зустріч з Ніною Матвієнко та її донею Тонею

Під назвою „Ой, роду наш красний, роду наш прекрасний" 7-го червня ц. р. в залі Свято-Покровської української церкви у Пармі відбувся незабутній вечір відомої української співачки, народної артистки України Ніни Матвієнко та її 10-річної донечки Тоні. Але перш ніж подати, як і про що співала наша співачка з України, — дещо з її біографії.

Ніна Матвієнко — 43-річна співачка з поліської частини Житомирщини, закінчила вокальну студію при хорі ім. Г. Вірьовки в Києві, а потім, після закінчення студій, від 1968 року є солісткою того ж хору. Аби удосконалити знання української мови в усіх її відтінках, в 1969 році вона поступила до Київського державного університету на відділ української філології, який закінчила в 1975 році.

В 1979 році Ніна Матвієнко стала лавреатом Всесвітнього радіоконкурсу фольклорних записів у Празі. Вона також є лавреатом державної премії ім. Т. Шевченка. Проживає в самому центрі Києва — на Хрещатику, має трьох дітей, в тому числі донечку Тоню, яка нині співає з нею. Чоловік Ніни — Петро Гончар — маляр, син відомого скульптора Івана Гончара — збирача національних скарбів народу.

Багатий був репертуар концерту Ніни Матвієнко: виконувала вона не тільки українські народні пісні, але й твори сучасних композиторів. На відміну від багатьох інших співаків, слухаючи Ніну Матвієнко, слухач одночасно відчуває багатостраждальну історію українського народу — його радість, смуток, стогін і ридання, які, на жаль, тривають і досі. Аби для слухача було більш зрозумілим, про що співається, наша співачка також майже перед кожною своєю піснею подає свій короткий коментар чи пояснення, звідки та після походить, що спонукало людей її створити і т.д. Майже всі її пісні — народні, у справжньому розумінні цього слова, пісні, створені нашими людьми в певних місцях свого проживання. Для прикладу згадаємо такі як „Ой, вийорю ниву" — пісня, записана в с. Литвяки Полтавської області, „Ой, сама я сама" — в с. Гнидин Київської області, „Ой, під лісом під Самбуром" — в Тернопільській області, „І сьогодні в куми" — пісня, записана в недалекому від місця народження Ніни с. Бараші Житомирської області, та багато інших.

Але цінність співу Ніни Матвієнко не тільки в його естетиці, тобто, в насолоджуванні милозвучністю того, що вона співає. Її голос б'є також на сполох сплячих, байдужих та зневірених у своїй долі українців. Він лунає голосом пробудження та навернення до своєї історичної правди, вселяючи одночасно страх в серця зрусифікованих яничарів. Як вже писалося в нашій пресі, в Ніниному глибинно-народному сопрано закладена магія правічного голосу Берегинь і Ярославен, що сіє віру в сучасне та прийдешнє. Все це пристрасно благає нас опам'ятатися, бо інакше згинемо, пропадемо як нація, підемо в забуття... І тому співи Ніни Матвієнко мають також неабияке значення щодо пробудження національної свідомости нашого народу. Ворог це знав і тому, як довідуємося із статті М. Кагарлицького „Голос із глибини віків", її було обвинувачено в націоналізмі і через це заборонено робити записи народних пісень та виїжджати за межі совєтської тюрми народів.

Окремо з великою приємністю та задоволенням треба відзначити співочий виступ на цьому концерті донечки Ніни Матвієнко — 10-річної Тоні. Вона проспівала три пісні: „Кажуть мені люди-сусіди" (пісня бабусі Тоні), „Мазури" — із радіозапису програми „Золоті ключі" та „Ішло дівча лучками" — лемківська народна пісня.

Але не тільки це а, головне те, що просто не хотілося вірити, щоб співачка такого віку змогла так гарно й зовсім не по-дитячому впоратися із своєю ролею.

Концерт був влаштований завдяки старанням українського бюра подорожей „Браво інтернаціонал", президентом якого є Марта Федорів

Юліян Мовчан

10-ий З'їзд Землячтва „Перемищина"

У Торонто в Канаді 18-го і 19-го травня, у приміщенні церкви св. Володимира, відбувся 10-ий З'їзд Землячтва „Перемищина". Ця надзвичайно важлива політична подія в житті колишніх мешканців Перемишля і його околиць відбувалась в часі, коли про проблеми довкола повернення української катедральної церкви в Перемишлі заговорила вся громадськість світу.

Кожна організація має свою історію, своїх основників, які є не лише першими членами, але своєрідними каменярами, що викладають напрямні діяльности, пробивають шлях у майбутнє. Згадую про цей факт тому, що Ювілейний З'їзд є важливим і тим, що проходить під знаком 40-річчя організації. У цьому ж році припадає 100-ліття від дня заснування в Перемишлі Товариства „Баян", діяльність якого знана не лише в Україні.

З'ясовуючи велике значення Землячтва „Перемищина" в житті нашого регіону, слід сказати, що бути основником якоїсь організації — не тільки велика честь, але великі обов'язки та відповідальність. Організатори мусять безустанно дбати про добро своєї громади і кожного її члена. З доступних нам матеріялів довідуємося, що на протязі сорока років діячі Землячтва саме так працювали, допомагаючи своїм братам матеріяльно, літературою, настроюючи їх убік любови до всього, що рідне.

Щоб усі найбільш цінні надбання організації не розвіялися і її діяльність продовжувалась в нових політичних умовах, 16-го грудня 1990 року, при повній апробаті Управи Землячтва „Перемищина" в Нью Йорку, в Торонто скликано ініціятивний комітет з проведення З'їзду Землячтва. До комітету увійшли також новоприбулі емігранти.

Очолив комітет Андрій Чорний — людина, яка на цьому континенті живе порівняно не довго, проте вже, як і раніше в Перемишлі, тішиться надзвичайною симпатією і глибоким признанням. В період підготовки Андрій доклав багато зусиль, щоб розпочате діло увінчалося успіхом. Секретарят провадила з великою точністю Тереса Корбавич — наймолодша за віком і часом проживання в Канаді, однак за сумлінністю може заслужено бути взірцем для української молоді не лише в Канаді. Доповідь на З'їзд доручено опрацювати авторові цієї статті. Вона повинна була з'ясувати, як ми виконуємо наші обов'язки щодо рідної землі, яка дала життя не одному титану думки і дії, не одному талантові. Доповідь мала завдання наголосити на потребі тіснішої співпраці з братніми організаціями-клітинами, на потребі з'єднати наші руки і уми в ім'я шевченківського заповіту: „Обніміться ж, брати мої, молю вас, благаю..."

Кожний з нас розуміє, що сьогодні наша зброя — це щире, переконливе слово, яке повинно єднати однодумців і побратимів. Переживаємо часи, в яких у великих болях родяться великі діла. Мусимо жертвувати всім, щоб допомогти вирятувати найдорожче — самостійність і незалежність нашого народу. Царство свободи здобуваємо вірою і відповідальністю кожного члена нації, не залежно від місця його народження і життя.

В склад комітету увійшли і включилися у вир праці інж. Олександер Клюфас та Іванна Кушпета — співорганізатори З'їзду Землячтва, що відбувся у 1986 році у цьому ж самому приміщенні. А також Володимир Мадай, Іван і Адам Стець і Петро Гриньків. В першому організаційному засіданні взяли участь гості з Перемишля: д-р Михайло Козак, Осип Романик і Петро Кривуцький.

В пресі поміщувались статті і інформації про З'їзд, про історію нашого регіону.

На час З'їзду заля була прикрашена привітальними гаслами, фотогазетами, на яких видніли світлини з різних періодів, включно із інгресом Кир Івана Мартиняка і з відбитками найцікавіших статтей, пов'язаних із поверненням катедральної церкви в Перемишлі. Виставки книжкових видань та української вишивки влаштував Богдан Сютрик з Перемишля.

І ось хвилюючий момент відкриття З'їзду. Лунають перші слова привіту Андрія Чорного.

Достойно і зворушливо звучить перше в історії сорокарічної діяльности Землячтва привітання представника України із Товариства „Надсяння" у Львові, уродженця княжого міста Перемишля, викладача Львівського Медичного Інституту доцента Володимира Стеника. Присутні вітали Його, а в його особі цілому Товариству „Надсяння" гарячу оплеску братньої любови. Цей момент витворив родинну атмосферу, відчуття великого і нерозривного зв'язку між усіма дітьми нашої щедрої землі. Відчувається, що, слава Богу, часи змінилися до кращого, наш народ відроджується і обов'язком всіх українців є братня співпраця, яка дозволить воскресити нашій Державі. Радість на обличчях присутніх свідчила про наше національне прагнення зберегти своє рідне коріння, свої духовні джерела.

Голова президії З'їзду інж. О. Клюфас запрошує до переведення молитви о. Андрія Шагалу — довголітнього пароха з Перемишля, а зараз душпастиря в Чикаго. Після молитви мовчанкою вшановано пам'ять членів Землячтва, які відійшли у вічність. Ця сумна звилина викликала в моєму серці болючі спогади з дитячих років, з пережитого в найтяжчі часи, коли гинули від куль стрільці і командири УПА, які своїми грудьми боронили наш народ. Їх шлях у вічність не завжди відбувався з почестями, на які вони заслужили.

Після головної доповіді було зачитано письмові привіти, які надіслали до З'їзду Владика Ізидор Борецький, Василь Качмар — колишній довголітній голова Землячтва, проф. Юрій Яремкевич — від Об'єднання Українців в Польщі, і від Товариства „Народний Дім" в Перемишлі. Усні привіти склали інж. Любомир Калинич — заступник голови Землячтва в Нью Йорку, в імені відсутнього голови Романа Лапичака, Мирон Лозовський — від Товариства „Ярославщина", інж. Олег Іванусів, автор знаної книги „Церква в Руїні" — від Об'єднання Лемків Канади.

До учасників З'їзду з коротким, але змістовним словом звернувся гість з України проф. Володимир Стеник. Він передав палкий привіт від Товариства „Надсяння" у Львові і вручив голові президії З'їзду інж. О. Клюфасові символічну грудку землі із стрілецьких могил з села Пикуличі біля Перемишля. Що ще нам може дати таку силу, як рідна земля? Хіба даремно Гомер в „Іліяді" і „Одісеї" розповідає про легендарного грецького героя Антея, який був сильний лише завдяки зв'язкові із матір'ю-землею. У „Літописі Галицько-Волинському" описано історію вигнання з рідної землі, який втратив зв'язок з нею і своїм народом, і лише запах євшан-зілля повернув йому любов до рідного.

Відтак розпочалася дискусія, в якій першим виступив д-р Олег Волянський. Він поділився з присутніми своїми думками стосовно праці Землячтва, а також поінформував про фінансову діяльність організації.

Секретар головної управи інж. Михайло Хитра прочитав звернення до молодшого покоління закликаючи його створити Землячтво в Торонто і продовжувати працю, яка невдовзі може завмерти з огляду на вік її членів і малого приплину молоді.

Цю тему розвинув голова президії З'їзду інж. О. Клюфас, підтримавши розпочату справу виборів управи Землячтва в Торонто як складової частини організації.

Після короткої перерви д-р П. Грицак аналізував останні події в Перемишлі довкола повернення катедральної церкви і запропонував надсилати скарги і петиції до компетентних чинників, упливовим із і пресі і тим запобігати дальшій сваволі шовіністичних елементів.

Майже усі виступаючі в дискусії засуджували виступи антиукраїнських сил в Перемишлі, пов'язані з проблемою катедральної церкви. Відчувалась велика стурбованість долею своїх братів, живий духовий зв'язок, обізнаність в темі. Ніхто з присутніх на З'їзді не стояв осторонь тих процесів, які відбуваються в Перемишлі.

У вечірніх годинах відбувся святковий бенкет, який відкрив Андрій Чорний. Він дотепно розважав гостей, в чому йому дуже успішно допомагав проф. Володимир Стеник. Тереса Корбавич та Люба Сютрик читали вірші, а до урочистої вечері і після неї грала регіональна оркестра „Живиця".

Надзвичайно приємним і при тому оригінальним був виступ інж. Л. Калинича, який за 50 років не забув жодного прізвища своїх однокласників з перемиської гімназії.

Організатори З'їзду подбали про відео фільм, в якому розповідалося про інгрес Кир Івана Мартиняка, з черги 47-го єпарха історичного Перемишля. З цієї стрічки розкрилася наглядно варварська поведінка деяких польських елементів, які безкарно порушують гідність не лише віруючих, але своїми вульгарними написами і рисунками ганьблять цілий народ. Це, мабуть, найганебніший документ епохи після кровожерної операції „Вісла".

Українці, будьмо чуйні на всякий підступний спосіб половинчастого полагодження цієї справи!

Століттями йшов наш народ босими ногами по морю кривди, гвалту і нищення, і не втонув, не маючи власного державного захисту. І все ж не може не бентежити те, що в душі людей тьмяніють справжні правоти, багато хто збайдужів і не приєднується до самозахисту. Марно апелювати до віри, коли її нема. З'їзд, як і фільмові матеріяли, висунув цілий ряд запитань, які потребують відповіді. Ми підійшли до дуже важливого повороту в історії польсько-українських відносин, після трагічного досвіду ми знову стаємо на місток через провалля, на якому треба розумно розминутися, але не дати себе зіштовхнути з нього.

На другий день З'їзду всі учасники взяли участь в Службі Божій, яка відбулася в церкві св. Миколая в Торонто. Правили проф. о. Біланюк в супроводі о. Шагали, який звернувся до учасників церковних молінь з палкою патріотичною проповіддю.

В дальшій частині З'їзд заслухав ряд пропозицій і побажань. Постійною у виступах залишалася тема Перемишля. Наприклад, П. Петрик поділився спогадами про діяльність Олександра Сміщкевича, п. Кашубська зворушливо розповіла про стрілецькі могили в Пикуличах. Спогад Сацонського був присвячений діяльності перемиської сотні УПА, командиром якої був легендарний полковод „Бурлака" — Ярослав Щегельський. Л. Калинич проаналізував великі журналістичні заслуги покійного Андрія Кігічака, пропонуючи видати його спадщину. Цікаво розповів про Уляну Кравченко д-р П. Грицак. Про перебування в Перемишлі говорила також п. Цегельська. проф. В. Стеник розповів про діяльність Владики Йосифата Коциловського, про професорів і учнів перемиської гімназії, футбольної команди „Сян", а на закінчення свого змістовного виступу — про найголовніші події в Україні, зокрема пляни Товариства „Надсяння" у Львові. В сучасну пору воно робить багато добра для нашого регіону і міста Перемишля. Товариство згуртоване в своїх рядах не лише людей з високими науковими званнями, але відданих і діяльних патріотів нашої землі. Вони заохочують нас до наполегливої праці, до розбудови наших ідейних настанов, зміцнення фінансових ресурсів з метою спільними силами допомогти відродженню нашого регіону і народу.

Учасники З'їзду зробили пропам'ятну фотографію перед будинком Інституту св. Володимира в Торонто.

Вважаю, що З'їзд своєю дводенною роботою виправдав наші надії. Його головною ціллю було розвинути стратегічний плян діяльности, змаксималізувати майбутні старання щодо допомоги рідним братам, зокрема допомогти в міру своїх можливостей новоорганізованій українській школі в Перемишлі та спільними силами видати відновлену монографію нашого регіону. Крім того, З'їзд мав завдання згуртувати своїх найсвідоміших земляків і залучити їх до збагачення духовного життя в період відновлювання державности нашого народу.

Хочу висловити найщирішу подяку Миронові Лозовському і Іванові Терефенкові, уродженцям з Ярославщини і Сяніцької землі, які виділили богато теплої уваги нашому гостеві з України проф. Володимирові Стеникові.

З'їзд переходив в дусі діловитости й ідейної єдности, вибрав керівні органи Землячтва „Перемищина" на Канаду з осідком в Торонто та схвалив відповідні резолюції.

У склад Управи Землячтва Канади обрано: Андрія Чорного — головою, О. Клюфаса і Я. Стеха — заступниками, Тересу Корбавич і Іванну Кушпету — секретарями, Володимира Мадея — скарбником, членами Управи — Романа Бішка і Олександра Кудлака. До Контрольної Комісії обрано Стефанію Буцик, Любу Сютрик і Йосифа Гелу.

Закриваючи З'їзд, виступив новообраний голова Управи Андрій Чорний.

З'їзд закінчено молитвою, яку перевів о. Шагала, а також відспівано національний гімн „Ще не вмерла Україна".

Ярослав Стех

По місцях пам'яток етнографії України

Український Музей у Ню Йорку у співпраці з агенцією Ковбаснюків вперше організовує туристичне тур не по місцях, де зосереджені пам'ятки етнографії України. Подорож триватиме з 18-го липня до 8-го серпня 1991 р.

Охочі відвідають великі міста України, у яких сконцентровані музеї етнографії та народного побуту, та міста, містечка і села, які досі не були включені у заплановані подорожі для іноземних туристів.

Подаємо назву міст: Львів, Чернівці, Київ, Полтава, Дніпропетровськ, Сорочинці, Решитилівка, Переяслав-Хмельницький, Канів, Хотин, Коломия, Кам'янець-Подільський, Дрогобич.

Туристи матимуть змогу ознайомитися з музеєм етнографії при Львівському відділенні Інституту мистецтвознавства, фолкльору та етнографії АН УРСР у Львові, що виник на базі колишнього Музею народних промислів; з львівським музеєм народного мистецтва та побуту, що знаходиться в Шевченківському гаю, і куди ще у 1939 році заходами Митрополита Андрея Шептицького було перевезено церкву з села Кривок, що на Бойківщині.

Київський музей народної архітектури та побуту засновано у 60-ті роки. У ньому туристи матимуть змогу ознайомитися з „відкритими фондами" — себто приміщеннями, де зберігається колекція музею. Хто цікавиться музейництвом, зможе отримати консультації у кваліфікованих спеціялістів. В Полтаві знаходиться давній краєзнавчий музей, де окрім зразків народного мистецтва, також експонуються історичні матеріяли.

Унікальний музей народного мистецтва Гуцульщини у Коломиї — один з перших етнографічних музеїв, створених на території України. Він широко відомий у країнах Европи: його колекція спопуляризована у енциклопедіях з етнографії в Австрії, Німеччині, Польщі та ін.

Легендарна Решитилівка на Слобожанщині, що віддавна славиться своїм мистецтвом вишивання, також включена в екскурсію. Майстрині гапту ще досі дивують естетичний світ своїми вишивками-розписами. У XVII—XVIII століттях решетилівські майстрині вишивали на замовлення гетьманських, панських, царських дворів, зараз їх твори експоновані у музеях і засвідчують високий рівень мистецтва та естетику народу.

Єдине на Україні місце, де збережені експонати „козацької слави", — це музей Яворницького у Дніпропетровську, в якому, зокрема, зберігається колекція „скитських баб". Ще три роки тому у музеї експонувалася жалюгідна частка експонатів у двох малюсіньких кімнатках. Тепер значна частина експонатів вийшла із сховища у експозиційні залі. Зворушуюче явище, характерне для тоталітарних режимів, які оголошують себе „демократичними".

Отже, бажаємо Вам пізнати рідний край, його етнографію та незнищені пам'ятки матеріяльної культури.

Групою опікується Любов Волинець— куратор етнографічної колекції Українського Музею у Ню Йорку, допомагатимуть їй супроводити екскурсії досвідчені наукові працівники музеїв.

С. Гнатенко

Створено...

(Закінчення зі стор. 1)

Інститут Народного Господарства), Сергій Пирожков (Інститут Економіки, Київ), Іван Полулях (УВУ, Німеччина), Андрій Ревенко (Інститут Економіки, Київ), Олександер Савченко (Київський Інститут Народного Господарства), Володимир Черняк (Інститут Економіки, Київ), Микола Чумаченко (директор Інституту Економіки, Донецьке), Юрій Чучман (Манітобський університет, Канада).

Діяльність МУЕА рішено започаткувати І-им Конґресом на тему „Економіка України: минуле, сучасне і майбутнє", який відбудеться в днях 18-23-го травня 1992 року в Києві. До участи в Конґресі запрошені всі зацікавлені. Охочі можуть виступити з доповідями. Термін зголошення участи чи теми доповіді — кінець січня 1992 року. Про ближчі інформації слід звертатися на адресу: Professor I.S. Koropeckyj, Department of Economics, Temple University, Philadelphia, Pa. 19122.

Створено Метрополітальний Фонд Руху

Створення Метрополітального Фонду Руху, вибір голови, призначення заступників, вислухання звітів з діяльности відділів Руху, конструктивний обмін думками під час дискусії, намічення плянів діяльности, прийняття рішень фінансового характеру та ряд інших справ були предметом цілоденних нарад Установчих зборів, які відбулися 27-го квітня 1991 року в Ратґерському університеті в Нюарку.

Участь в нарадах взяли відділи Руху стейтів Ню Джерзі і Коннектикат: (центральний Ню Джерзі, північний Ню Джерзі, Трентон і Ню Гейвен) — разом 18 осіб.

Наради відкрив і ними проводив проф. Тарас Гунчак. Він поділився з присутніми своїми спостереженнями з черговоі подорожі в Україну, вказав на потребу негайної допомоги і її пріоритети, яка при кращій нашій організованості може бути більш ефективною. Такою кращою організованістю уважає створення Метрополітального Фонду Руху, який діятиме в поєднанні з Координаційним Комітетом Допомоги Україні. Допомогові проєкти, які вимагатимуть поважного вкладу грошей і які не будуть під силу одному відділові, можна буде здійснювати спільними силами. Якраз ця обставина є необхідністю для створення Метрополітального Фонду Руху. Відділам Руху, які вже існують в цих двох стейтах, залишається повну свободу і автономію в їх діяльності, в самостійних допомогових проєктах.

З фінансового боку Метрополітальний Фонд Руху входить в структуру ЗУАДК, який вестиме для нього окреме конто число 8192. Кожний відділ буде мати можливість довільно розпоряджатися власними фондами. Метою фінансового домовлення з ЗУАДК, що є міжнародно визнаною харитативною установою, це звільнення від федерального податку, а для жертводавців можливість відписувати пожертви від податків.

Додаткові інформації про порушені проф. Гунчаком справи подали Роман Воронка і Володимир Володюк.

Присутній на зборах д-р Богдан Бурачинський поінформував про працю очолюваного ним Координаційного Комітету Допомоги Україні та про діяльність відділів в різних місцевостях. Вказав на співпрацю з братськими союзами, зокрема з УНС і УБС, які розпоряджають поважними резервами і зібраними від своїх членів фондами. Допомогова акція повинна проводитись постійно, згідно з пріоритетами, які вкоротці будуть подані. Зволікання з допомогою може мати неґативні наслідки та затрату актуальної доцільности. Створення Метрополітального Руху є доцільним і корисним, бо це причиниться до більшої і кращої допомоги Україні. Було б вказаним включити до цього Фонду також Ню Йорк, якщо зорганізується там відділ Руху.

Після таких інформацій, звітів голів з праці у відділах, широкої дискусії, присутні були згідні в доцільності нової організації і одноголосно винесли ухвалу: створити Метрополітальний Фонд Руху.

Більшістю голосів головою обрано проф. Т. Гунчака, а заступниками призначено голову кожного відділу: Христина Мельник — Ню Гейвен, Дам'ян Ґеча — центральний Ню Джерзі, Наталія Посіва — Трентон, проф. Роман Андрушків — північний Ню Джерзі.

Наміченням чергових сходин, на яких доповниться Екзекутиву і вибереться Раду Директорів, закінчено цілоденні наради.

Чи можлива...

(Закінчення зі стор. 2)

танк, заплативши 35,000 карбованців; на Новогуйвицькому ремонтному заводі Житомирщини переобладнуються 10 бронетранспортерів для потреб обласної міліції (повідомлення УНІАР); московська газета „Мегаполіс-експрес" з 6-го червня інформує, що поблизу прикордонного карпатського села Ракош знайдено дві 50-кілограмові авіяційні бомби, виготовлені у 1986-1987 роках. КҐБ висунуло версію, що бомби загубив якийсь військовий літак, оскільки над селом проходить повітряний міжнародний коридор. Місцеві ветерани війни спростовують таке пояснення, бо, впавши згори, бомби вибухнули б, або увійшли б у землю. Але ж вони лежать рівненько на поверхні на відстані один метер одна від одної. Нема на них ні подряпини, ні вгнутости. (повідомив Мирослав Догинець з Мукачево); газета „Извєстия" з 5-го травня повідомляє, що війська захопили самовільно близько двохсот гектарів території національного парку „Лосиний острів", що під Москвою. Одночасно самозахват землі розміром 100 гектарів війська здійснили біля витоків ріки Яуза. Перший заступник голови Московської Міської Ради Серґєй Станкевич скерував лист до Міністра оборони Д. Язова, голови Ради Міністрів РСФСР І. Сілаєва та до інших інстанцій, з протестом проти анексії та з вимогою притягти до відповідальности винних.

Мимоволі згадуються слова одеського сатирика Михайла Жванецького про те, як радіє душа, коли чуєш вигуки „У відставку їх!", „Недовір'я урядові!", але раптом помічаєш, що „голова, як і раніше, спокійний". „І стоїть у нього перед очима ота сіра більшість. І слідкує він не за суттю — за хвилинами. Та навіть і тут йому вірити не можна!"

Не знаю, як кому здається, а на мою думку, громадянська війна уже почалась. Набиратиме вона темпів, чи припиниться — покаже недалеке майбутнє.

60-ліття подружжя

Михайло і Теодозія Ґаладзи

Нещодавно минуло 60 років від дня, коли Михайло і Теодозія Ґаладза, уродженці села Білокерниця Підгаєцького повіту, присягнули перед Богом на досмертну вірність і любов. Господь поблагословив їх довгим життям і шістьма дітьми, які разом із своїми дітьми і внуками з'їхалися до Ейбридж, Пенсильванія, щоб відзначити цей унікальний ювілей. У родині Ґаладзів є 28 внуків і 11 правнуків, так що ювілей мав велику родинну авдиторію.

У неділю, 21-го квітня, два сини ювілятів, о. Роман і о. Петро Ґаладза, разом із внуком ювілятів о. Богданом Гладьом відслужили Службу Божу в намірenні батьків і прабатьків в місцевій церкві свв. Петра і Павла. В Літургійній відправі співали також син Павло, диригент хору при українській католицькій церкві в Маямі, Флорида, доньки Ольга Чермак (з Бівер, Па.)., Орися Гладьо (зЕймбриджі) та Ірина Браун (з Ірі, Па.), які дуже дбайливо опікуються батьками.

Доньки приготовили святкову гостину в місцевому хорватському клюбі, на яку запрошено сусідів і приятелів ювілятів. Тостмайстер о. Петро Ґаладза, заповів, що рішено відбути цю гостину немов друге весілля для „молодят", Михайла і Теодозії. Отже, доньки привітали ювілятів при дверях короваєм, та після вечері молодиці повставали перед головним столом, щоб співати весільні пісні, так як Т. Ґаладза колись робила в рідному селі, і як далі робить на весіллях своїх внуків. Син Павло Ґаладза, який вніс тост, звернувся до батька такими словами: „Коли Ти, тату, мене благословляв перед моїм вінчанням, Ти сказав: „Сину, іди дорогами Божими, і все тобі буде добре". Видно, тату, що Ти чув ці слова від Твоїх батьків, і дотримувався їх — бо Тобі вже аж 60 років є добре з мамою".

Опісля син, о. Роман, на ґітарі супроводив спільне співання народних пісень. Співанка тривала приблизно півгодини і чарівно виповняла залю. Свято скінчилося словом подяки від ювілятів та молитвою.

З нагоди свого ювілею Михайло і Теодозія Ґаладза пожертвували 500 дол на Інститут Східньо-Християнських Наук ім. Митр. Андре Шептицького в Оттаві. Дотепер вони зложили на цю установу 3,000 дол.

Присутній

Два вечори вшанування Левка Лук'яненка

Двадцять третього травня 1986 р. Палата Українських Адвокатів Канади в готелі Кінґ Едвард в Торонто вшанувала свого колеґу за фахом Левка Лук'яненка вечором в його честь.

Адвокат Павло Чумак, головний промовець на цьому вечорі, закінчив свою доповідь наступними словами:

„Ми, українські адвокати Канади, також не можемо і не будемо мовчати про Левка Лук'яненка і про долю українців, де б вони не були. Ми маємо обов'язок боронити правду про наш народ перед найвищим судом людського сумління. Ми маємо обов'язок дальше поширювати правду про Лук'яненка між канадською спільнотою і спільно домагатися, щоб його звільнили на волю. Хай Лев Лук'яненко залишиться для нас прикладом людини, що показує нам, що не існує більшої любові від тієї, коли хтось віддає своє життя за своїх братів!".

В травні 1986 року Левко Лук'яненко ще був в'язнем сов'єтського ґулаґу. Здавалося, що його стражданням не буде кінця...

І ось яка зміна! П'ять років пізніше, 4-го травня 1991 року, Левко Лук'яненко, вже як провідник Української Республіканської Партії (УРП) і депутат Верховної Ради Української ССР, відвідує Торонто і є почесним гостем Палати Українських Адвокатів Канади на другому вечорі в його честь. Цей другий вечір відбувся в Онтаріо Клюбі. Крім торонтських адвокатів, присутніми були також визначні громадяни Торонто, зокрема президент СКВУ Шимко та його дружина.

Вечір відкрив президент ПАУК, д-р Юрій Данилів. Адвокат Богдан Онищук, віцепрезидент ПАУК, представив почесного гостя, поінформувавши присутніх про заходи наших юристів в його обороні, коли він ще був в ув'язненні, а також ознайомив присутніх з діяльністю Левка Лук'яненка як голови УРП. Відтак він надав слово достойному гостеві.

Левко Лук'яненко зробив коротку аналізу політичного стану на Україні і розповів про величезну працю українських адвокатів в перебудові правної і господарської систем.

Подяку почесному гостеві за його відданість українській справі від імені Палати висловив член Дирекції Палати д-р Орест Рудзік.

Відтак д-р Юрій Данилів повідомив присутніх про установчі збори Світової Асоціяції Українських Адвокатів, які відбудуться в перших числах жовтня цього року і закликав українських адвокатів Канади взяти активну участь у цих виборах. Усі запити в цій справі просимо спрямовувати до секретаря Комітету зустрічі з адвокатами в Україні при Палаті — до Колеґи Данила Задорожного: Suite 307, 4195 Dundas ST. W., Toronto, Ontario, Ganada M8X 1Y4. Тел.: (416) 239-2333, Факс: 239-1752.

Вкінці президент Палати д-р Ю. Данилів на згадку про цю зустріч передав Левкові Лук'яненкові копію кінцевого звіту Міжнародньої Комісії для Розслідування Голоду в Україні в 1932—33 роках, як також дарунки.

По офіційній частині вечора в Онтаріо Клюбі п-ство Лук'яненки і члени дирекції Палати були гостями в домі п-ства Данилівих, де члени дирекції мали нагоду ближче познайомитися з гостями з України.

Володимир Петришин

Книжка про історію Закарпаття

Ужгородська щотижнева газета „Карпатський Край" з 18-го числа почала друкувати окремими 32-сторінковими додатками наукову працю Степана Папа про історію Закарпаття під назвою „Заповіт предків".

Її автор — греко-католицький священик С. Пап недавно помер у м. Кошіце на Словаччині. Він автор багатьох книжок. „Заповіт предків" — остання з них. Як повідомив нас редактор „Карпатського Краю" Іван Долгош, уривки з праці С. Папа будуть друкуватися у семи-восьми додатках, а потім ціла праця вийде окремою книжкою. Найбільша проблема при її виданні — нестача паперу.

М. М.

У ЧОТИРНАДЦЯТУ, БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ нашого Дорогого і Невіджалуваного МУЖА, БАТЬКА І ДІДУНЯ

бл. п.

ВАСИЛЯ КУЗЬМИ

буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА з ПАНАХИДОЮ

у середу, 19-го червня 1991 р., о год. 8:30 ранку в церкві Чесного Хреста в Асторії, Н. Й.

Про молитви за спокій душі Покійного просять дружина НАДІЯ з дітьми та внуками

Об'єднання Мистців Української Сцени

ОМУС

з великим смутком повідомляє своє членство і українську громаду, що в четвер, 23-го травня 1991 р. відійшов у вічність по важкій і довгій недузі ЧЛЕН НАШОГО ОБ'ЄДНАННЯ

сл. п.

ФЕДІР ЛУЦИШИН

декоратор у Львівському Оперному Театрі

ПАРАСТАС І ПАНАХИДА відбулися в п'ятницю, 24-го травня в похоронному заведенні Литвин і Литвин в Юніон, Н. Дж., а ПОХОРОННІ ОБРЯДИ в суботу, 25-го травня в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж. Тлінні останки перевезено на цвинтар в Елисбурґ, Па.

Опечаленій дружині Альбіні, дочці Лізі і родині складаємо найщиріші вислови співчуття.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Ділимося сумною вісткою з рідними і приятелями, що в суботу, 1-го червня 1991 р. на 66-му році життя відійшов у вічність

бл. п.

ЛЕВ ЛУКОМСЬКИЙ

Залишив у глибокому смутку:

дружину — ЛЮБОМИРУ
маму — АНТОНІЮ ЛУКОМСЬКУ
сестру — ВІРУ РОГОВСЬКУ з мужем ВОГДАНОМ та сином ЯРКОМ
шваґерку — ВІРУ ІВАНИЦЬКУ
— БОГДАННУ КОМАРИНСЬКУ з мужем ЯРОСЛАВОМ та синами АДРІЯНОМ І МАРКОМ з дружинами
та ближчу і дальшу родину в Америці, Канаді, Україні й Польщі

ПОХОРОН відбувся 4-го червня 1991 р. на цвинтарі св. Миколая, Чикаґо, Ілл.

Замість квітів на могилу просимо складати на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля.

Ділимося сумною вісткою з приятелями і українською громадою, що 8-го червня 1991 р. відійшов у вічність на 68-му році життя

сл. п.

ЛУКА ЗАСТАВНІЙ

уроджений 19-го січня 1923 р. зі с. Вибодів Бережанського повіту, колишній член дивізії і довголітній член ОУН.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 11-го червня 1991 р. в церкві Христового Серця, а відтак на цвинтар Evergreen в Manivowac, Wisconsin.

У глибокому смутку залишив:

дружину — ШИРЛІ
сестрінка — ВОЛОДИМИРА ЛАВІЧКУ, Гаваї
братанку — ОЛЬГУ в Україні
похресницю — ОЛЮ РОМАНЮК НІДЕРМАЄР з д-ром ЮРКОМ та родиною, Філядельфія, Па.
СТЕФАНА КОБРИНА з родиною, Філядельфія, Па.
кузинку — ТЕКЛЮ ЛЕВКОВИЧ з родиною, Perth Amboy, N.J.
добру приятельку — МАРЯННУ РОМАНЮК САЛЕЙ з д-ром ІВАНОМ та родиною в Ню Йорку

ДЕПАРТАМЕНТ ОБОРОНИ подав до відома, що з уваги на небезпечні вибухи вулкану на Філіппінах, понад 20,000 американських громадян буде вивезено до ЗСА, включно з родинами працівників, які є затруднені на військових базах морської фльоти та летунських збройних сил. Місцеві урядові чинники стверджують, що найменше 39 осіб загинуло від минулого тижня, як вулкан на горі Пінатубо почав із свого нутра викидати гарячий попіл і каміння. Між вбитими була також 9-літня доня американського летунського військовика. Перших 900 евакуованих кораблями з військової бази морської фльоти в Субійській затоці перевезено до місцевости Сібу звідки їх літаками перевозять до ЗСА.

Забутий співак

Кожний народ має своїх визначних людей у різних ділянках життя і розвитку. Знаємо, що батьком незалежности Америки є Вашінґтон; французи пишаються своїм Наполеоном, а в новітній історії — Пастером і ДеҐолем; німці мають Ґете і Бісмарка, а в повоєнній Німеччині — Аденауера; поляки — Падеревського і Пілсудського, а Індія завдячує своєю незалежністю безсмертному Ґанді, Італія, знову ж таки, об'єдналася завдяки борцеві за свободу Гарібальді.

Ми, українці, що майже 350 років бездержавні (за винятком короткотривалої незалежности 1918—21 рр.) маємо геніяльного Шевченка. Сьогодні Україна починає поволі визволятися з поневолення і, маємо надію, прямує до довгоочікуваної державности.

Розуміється, маємо також багато синів і дочок, які протягом століть нагадували довкіллю й світові про Україну, про наші національні змагання та про те, що Україна має неоцінену 1000-літню культуру, а українська народна пісня і музика не мають рівних у світі!

І власне, одним з тих, на жаль, уже забутих, синів України був оперовий співак, професор Львівської консерваторії і музичного інституту ім. Лисенка, мій незабутній батько Роман Любінецький.

Народився він серед чудової української природи, в традиційній священичій родині, 5-го грудня 1885 р. в селі Чесниках Рогатинського повіту в Галичині. Батько, отець Микола і мати, Юлія з Медвецьких, виховували малого Романа в патріотичному дусі, в любові до свого рідного краю, разом з молодшими: братом Северином і сестрами Мілюсею (Євгенією) і Фалиною. Бог обдарував його прекрасним голосом, і він використовував цей голос при кожній нагоді чи на національних святах, чи на концертах, чи співаючи в церкві. Пізніше, закінчивши гімназію, студіював сольовий спів у славній Академії музики в Відні, одержавши диплом у 1907 р. Стелилася йому дорога до кар'єри оперового співака включно з контрактом Метрополітанської Опери в Ню Йорку.

Одначе Перша світова війна не дала молодому співакові як слід розвинути свій талант і після військової служби він виступав тільки час від часу, спочатку в Галичині, а пізніше в Чехії. Після війни Роман Любінецький врешті співає на оперових і концертових сценах Західньої Европи та має великий успіх. У цьому часі одружився і народився в нього син Юрій, якого від маленького вчив співу. Пізніше з 5-річним синочком їздили вони з концертами по різних літніх відпочиванкових місцевостях Чехії.

Щойно з початком 1930-их років приїхав Роман Любінецький з родиною назад на рідну землю та осів у Львові, де став професором співу в Державній консерваторії. Хоч ще був малолітнім, ніколи не забуду часи польських репресій, коли мій батько, під виглядом лекцій співу, переховував у себе членів ОУН, які могли таким способом під протекторатом професора польської інституції продовжувати свою корисну підпільну роботу. При цьому пригадую собі, як моя запопадлива мама годувала тих молодих хлопців прекрасними обідами, і вони розвеселяли нашу хату своїми чудовими мелодійними та широкими голосами.

1939 рік! Знову розшалілася світова війна. Прийшла большевицька, відтак нацистська окупація Галичини. Мій батько продовжує навчати співу й тільки німецько-большевицька війна рятує його перед „службовим" перенесенням до Москви. Не забуду, коли ми з батьком мали нагоду бути на авдієнції в Слуги Божого св. п. Митрополита Андрея Шептицького на Свято-Юрівській Горі. Постать Великого Князя Церкви справила незабутнє враження на мене.

Інший момент з тих часів: Фестиваль Української Пісні у Львові в 1942 р. в Великому Театрі, а пізніше могутній спів злучених хорів (кількасот співаків) під диригентурою о. проф. Сапруна в Стрийському парку. Мій батько був у жюрі фестивалю, і я з гордістю сидів коло нього, будучи свідком всіх подій. Це був один з найкращих моментів цілого мого життя.

Пізніше, коли син Юрко від'їхав до дивізії „Галичина", проф. Любінецький почав занепадати здоров'ям, але все ж таки відвідував сина в Гайделяґрі (місце вишколу дивізії) та журився його долею. У 1944 р. залишив професор рідні землі назавжди й переїхав до маленької місцевості Комарово коло Праги в Чехії. Під час однієї зі щоденних своїх мандрівок до недалекої католицької церковці, де молився за щасливе повернення Юрка, ослаблене серце не витримало, і він упав та більше не піднявся. Це сталося 4-го липня 1945 року і там є його могила з великим пам'ятником.

Цього року в липні минає 46 років від смерти проф. Романа Любінецького. Мені здається, що добре було б нашому музичному світові, його колишнім учням (його учнями були нині вже покійні Л. Рейнарович, В. Божик, про яких мені відомо, і напевно інші), музикознавцям (В. Витвицький), приятелям, знайомим та людям, які його знали, написати більше про нього, про його життя, особливо про ті моменти в його житті, про які не знаю, та поставити забутого співака на відповідне, належне йому місце в українській музичній культурі.

Син

Хочуть побачити фільми Я. Кулинича в Україні

Київ. — Прес-служба Товариства „Україна" в газеті „Культура і Життя" помістила статтю про творчість популярного кіномистця української діяспори Ярослава Кулинича. Ось що в ній сказано:

„Такою популярністю Я. Кулинич завдячує вірності українській тематиці протягом всього довгого творчого шляху... До роботи в кіно прилучився відразу після війни, опинившись в Мюнхені. Перші короткометражні документальні фільми з'явилися на екрані в п'ятдесятих роках, коли він навчався в університеті в Австралії. Всі вони відображали життя місцевих земляків. Тому зарубіжна українська преса назвала Ярослава Кулинича літописцем діяспори. У цих фільмах промовляє до глядача авторова гордість за свій народ, за його працелюбність, щирість... Його пізніші зрілі кінодокументи присвячені визначним подіям у житті українського зарубіжжя. Це Перший Світовий Конґрес Вільних Українців (фільм „Встане Україна"), 80-річчя найчисленнішої на Заході української громадської забезпеченєвої організації — Українського Народного Союзу, ювілей молодіжної організації Пласт та інші.

Знята ще у 1965 році повнометражна стрічка про „Союзівку", відпочинкову оселю УНСоюзу — цінний кінодокумент про українців у Північній Америці. В доробку мистця є фільм „Лемківське весілля" та інші стрічки про зарубіжних земляків. Значне місце у хроніці Я. Кулинича про життя української діяспори посідає висвітлення конфесіональних подій.

Унікальною за багатством зібраного матеріялу про українців у країнах Латинської Америки є картина Я. Кулинича „Під чужим небом". Вона приурочена до відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові столиці Арґентіни Буенос-Айресі, але в картині майстерно переплітаються урочиста документальність цієї події з кадрами щоденного життя і побуту українських поселенців у латиноамериканських країнах.

Однією з центральних робіт у доробку мистця є фільм „Шляхом Кобзаревої слави", присвячений 150-річчю з дня народження Тараса Шевченка. У стрічці поєднуються елементи монументального зображення життєвого подвигу нашого національного пророка із документально-історичними кадрами відкриття пам'ятників великому Кобзареві у Вінніпегу та Вашінґтоні. Зарубіжними українськими виданнями стрічку зараховано до Золотого Фонду української кінемотографії.

Помітною віхою на творчому шляху Я. Кулинича став фільм про Україну, де він народився. Цей давній задум кіномистцеві вдалося здійснити під час подорожі по республіці в 1971 році. Так з'явилася двогодинна стрічка „Поїзд в Україну". Її характеризує, перш за все, вихоплене із гущі наших буднів зображення життя українського народу з його особливостями, позитивами і недоліками. В рецезіях українців на Заході зазначалося, що фільм треба обов'язково переглянути молоді українського походження, яка ніколи не бачила „живої України".

Та присутні в творчості Я. Кулинича і стрічки, які виходять за межі української теми. Серед них найбільший здобуток мистця — фільм „Доля народів" (інша назва — „Пізнай п'ять континентів"), де присутній і український аспект. Фільм став втіленням задуму відобразити особливості життя, побуту, історії та культури народів, що населяють різні континенти світу.

З усіх фільмів мистця найцікавішим для українців є задокументоване на стрічці життя наших земляків у різних країнах світу.

Далі в статті зазначено:

„Нам в Україні також було б дуже цікаво познайомитися з творчістю Ярослава Кулинича. Не виключено, що таку нагоду невдовзі матимемо. Подорожуючи восени минулого року по республіці, Ярослав Кулинич завітав до Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном, де було досягнуто домовленості про вивчення питання щодо показу кількох кращих його стрічок на Україні".

Чорнобиль: наслідки й майбутнє

Д-р Наталія Преображенська (четверта зліва) серед американських колег.

В суботу, 25-го травня, заходами 84 Відділу СУА і Українського Інституту Модерного Мистецтва в Чикаґо, відбулася доповідь киянки д-р Наталії Преображенської, яка представляла організацію „Зелений Світ" не тему: „Чорнобиль: наслідки й майбутнє".

До залі Інституту, 2320 Вест Чикаґо Евеню, незважаючи на велику зливу, прийшло немало ентузіястів, щоб зустрітися з нашою гостею з Києва і послухати її розповіді.

Вечір відкрила проф. Віра Боднарук, підкресливши вкрай негативне значення чорнобильської трагедії і її наслідки для України і Білорусії, і для багатьох дальших теренів. В Україні постало екологічне Товариство „Зелений Світ", завданням якого є слідкувати і інформувати вільний світ про страшні наслідки чорнобильської аварії, які по 5-ти роках збирають своє жниво, а головно серед дітей. Офіційні чинники стараються приховувати ці факти. Товариство „Американці в обороні людських прав в Україні (АГРУ) тісно співпрацює із „зеленими" в Україні.

В Чикаґо представником „зелених" є інженер-еколог Богдан Боднарук. Він коротко розповів про співпрацю з Україною і іншими осередками в Америці і представив д-р Наталію Преображенську. Доповідачка вже побувала в інших українських осередках Америки і виступала в різних американських академічних середовищах на цю тему. Спершу вона ознайомила авдиторію із завданнями „зелених" в Україні. Найбільше турбуються матері своїми діточками, котрі прямо „в'януть" на очах, і ніхто не може їм допомогти, бо радіяція не підлягає людській контролі. Вона викликає страшні хвороби в людей і генні мутації у тварин. В Україні бракує ліків, вітамінів, модерного устаткування у шпиталях. Треба негайно припинити інші реактори на Україні, бо й вони погано збудовані і є небезпечні. В теперішній ситуації, коли Україна дає 25 відсотків усієї атомової енергії Совєтського Союзу, треба щоб вільний світ цікавився Україною і допомагав їй. Вона зі своєю чудовою природою і Дніпром взагалі може зникнути з поверхні землі і стати попелищем. Це найгірша перспектива, але при Божій помочі і при помочі добрих людей її можна уникнути.

Надія Людмила Хойнацька